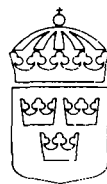

Lagutskottets betänkande

1988/89:LU9

God man och förvaltare

1988/89
LU9

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1987/88:124 vari föreslås att det nuvarande systemet med omyndigförklaringar avskaffas. I stället införs – vid sidan av det nuvarande godmansinstitutet – en ny form av hjälp och stöd åt den som inte kan vårda sig själv och sin egendom, kallad förvaltarskap. Vidare behandlas de med anledning av propositionen väckta motionerna 1987/88:L3 (m), L4 (fp) och L5 (fp, m, c) samt två under allmänna motionstiden år 1988 väckta motioner, 1987/88:L401 (s) och L405 (m).

På lagutskottets begäran har justitieutskottet och näringsutskottet yttrat sig över motionerna L3 yrkande 2 och L5 samt propositionen i motsvarande del. Yttrandena har fogats till betänkandet som *bilagorna* 5 och 6.

Ett avskaffande av omyndigförklaringarna föranleder ändringar bl.a. i regeringsformens bestämmelser om förutsättningarna för rösträtt vid riksdagsval och i tryckfrihetsförordningen. Förslag till de erforderliga grundlagsändringarna har framlagts i proposition 1987/88:32, vilken hänvisats till konstitutionsutskottet. På konstitutionsutskottets begäran avgav lagutskottet våren 1988 yttrande över proposition 32 och tillstyrkte därvid de föreslagna grundlagsändringarna samt förordade att vissa ändringar utöver den ändring som föreslagits av regeringen skulle ske i tryckfrihetsförordningen. På hemställan av konstitutionsutskottet i betänkandet KU 1987/88:33 antog riksdagen som vilande de i proposition 32 framlagda grundlagsförslagen med, såvitt avser tryckfrihetsförordningen, de av lagutskottet förordade tilläggen.

I samband med ovannämnda yttrande till konstitutionsutskottet beslöt lagutskottet att till konstitutionsutskottet överlämna dels i proposition 124 framlagda förslag till ändringar i vallagen och kommunallagen, dels yrkande 1 i motion L3.

I betänkandet behandlas även proposition 1988/89:14, vari framläggs förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om internationella förmynderskapsfrågor. Ändringarna föranleds av förslagen i propositionerna 32 och 124.

Lagutskottet tillstyrker bifall till propositionerna 124 och 14. Såvitt gäller en i motionerna L3 yrkande 2 och L5 upptagen fråga om i vilken utsträckning den som har förvaltare skall vara behörig att inneha vissa tjänster och uppdrag förordar utskottet dock vissa ändringar i regeringens förslag i proposition 124. Utskottet avstyrker bifall till yrkande 3 i motion L3 och

1 Riksdagen 1988/89. 8 saml. Nr 9

Rättelse: S. 10 rad 31–35 texten ändrad. Rad 39 tillkommer ett nytt stycke.

S. 14 raderna 22 och 29 utgår. S. 15 raderna 22–28 delar av texten utgår.

S. 16 raderna 20–38 div. ändringar.

hemställer att riksdagen med anledning av motion L4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om avlägsnande av registeruppgifter om omyndigförklaringar. Utskottet avstyrker bifall till motionerna L401 och L405.

1988/89:LU9

Till betänkandet har fogats ett särskilt yttrande av en m-ledamot.

Propositionerna

I proposition 1987/88:124 föreslår regeringen (justitiedepartementet) att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i vallagen (1972:620),
3. lag om ändring i kommunallagen (1977:179),
4. lag om ändring i äktenskapsbalken,
5. lag om ändring i ärvdabalken,
6. lag om ändring i lagen (1923:281) om allmänna arvsfonden,
7. lag om ändring i jordabalken,
8. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
9. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
10. lag om ändring i rättegångsbalken,
11. lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
12. lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
13. lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,
14. lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
15. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
16. lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
17. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
18. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
19. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
20. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
21. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
22. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
23. lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering,
24. lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,
25. lag om ändring i transplantationslagen (1975:190),
26. lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.,
27. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
28. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
29. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
30. lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931),
31. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
32. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),

33. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
34. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
35. lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
36. lag om ändring i lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara,
37. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
38. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
39. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
40. lag om ändring i lagen (1974:1082) om bostadsdomstol,
41. lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten,
42. lag om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar,
43. lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1),
44. lag om ändring i lagen (1929:145) om skiljemän,
45. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429),
46. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
47. lag om ändring i oljekrislagen (1975:197),
48. lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd,
49. lag om ändring i förfogandelagen (1978:262),
50. lag om ändring i lagen (1934:437) om Sveriges riksbank,
51. lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret,
52. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
53. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
54. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
55. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
56. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
57. lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
58. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
59. lag om ändring i lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
60. lag om ändring i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag,
61. lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse,
62. lag om ändring i lagen (1984:81) om fastighetsmäklare,
63. lag om ändring i lagen (1952:166) om häradsallmänningar,
64. lag om ändring i lagen (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna,
65. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
66. lag om ändring i lagen (1976:997) om vattenförbund,
67. lag om ändring i ackordslagen (1970:847),
68. lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966:756),
69. lag om ändring i lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio,
70. lag om ändring i lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar,
71. lag om ändring i lagen (1985:1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar.

Lagrådet har hörts över lagförslagen 1–36.

Lagförslagen har intagits i bilaga 1 till betänkandet.

Lagförslagen under 2 och 3 har av lagutskottet överlämnats till konstitutionsutskottet, som behandlar dem i betänkandet 1988/89:KU8.

I proposition 1988/89:14 föreslår regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till

1. lag om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltare enligt föräldrabalken m.m.,

2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,

3. lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

Lagförslagen har intagits i bilaga 2 till betänkandet.

Motioner

Motioner väckta med anledning av proposition 124

1987/88:L3 av Per-Olof Strindberg m.fl. (m) vari såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen beslutar att den som har förvaltare – med begränsning av uppdraget – enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken skall vara obehörig att fylla funktioner som innefattar beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande uppgifter om förvaltare i folkbokföringen.

Yrkande 1 i motion L3 har av lagutskottet överlämnats till konstitutionsutskottet, som behandlar det i betänkandet 1988/89:KU8.

1987/88:L4 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan lag som stadgar att uppgift om att en person har varit omyndigförklarad skall avlägsnas ur de register där uppgiften förekommer.

1987/88:L5 av Karin Ahrlund m.fl. (fp, m, c) vari yrkas att riksdagen beslutar vidta de ändringar i de genom proposition 1987/88:124 framlagda lagförslagen som har förordats i motionen.

Motioner väckta under allmänna motionstiden år 1988

1987/88:L401 av Ingegerd Anderlund och Hans Göran Franck (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av gällande lagar för att ersätta termen sinnesslö med annat lämpligt uttryck.

1987/88:L405 av Hugo Hegeland (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av eller tillägg till 9 kap. 3 § och 15 kap. 12 § i föräldrabalken.

Inledning

Regler om omyndigförklaring finns i 10 kap. föräldrabalken (FB). Bestämmelserna innebär att den som har fyllt 18 år skall förklaras omyndig av domstol, om han på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. En ytterligare förutsättning för att omyndigförklaring skall få tillgripas är att det inte är tillräckligt att god man förordnas för personen i fråga eller att han på annat mindre ingripande sätt får bistånd i vården av sina angelägenheter. Omyndigförklaring medför att den omyndigförklarade förlorar rätten att själv bestämma i ekonomiska frågor och att hans rättsliga handlingsförmåga i andra avseenden blir inskränkt. Vidare utesluts den omyndigförklarade från rätten att delta i allmänna val. Några motsvarande verkningar uppkommer inte när god man förordnas.

Reglerna om omyndigförklaring fick sin nuvarande utformning vid en genomgripande reform av förmynderskapslagstiftningen år 1974 (prop. 1974:142, LU 38, rskr. 404). Syftet med reformen var att omyndigförklaring skulle behöva tillgripas i så få fall som möjligt. I första hand skulle behovet av bistånd i personliga och ekonomiska angelägenheter tillgodoses genom förordnande av god man eller på något annat mindre ingripande sätt. Reformen innebar också att möjligheterna att förordna god man utvidgades.

I proposition 1987/88:124 föreslås att institutet omyndigförklaring avskaffas. Enligt propositionen skall i stället – vid sidan av möjligheten att förordna god man – införas en utbyggd form av godmanskap kallad förvalterskap. Liksom för närvarande skall i första hand god man utses för den som behöver hjälp med sina angelägenheter. Endast i fall då den hjälpbehövande på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande är ur stånd att vårda sig själv och sin egendom och ett godmansförordnande inte är tillräckligt skall förvaltare förordnas för honom. Ett förvalterskap skall kunna begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet. Den för vilken förvaltare förordnas förlorar rådigheten över det som omfattas av förvaltarens uppdrag men behåller i övrigt rätten att bestämma över sig själv och sina ekonomiska angelägenheter. I propositionen föreslås också ändringar i FB:s regler om god man, vilka bl.a. syftar till att minska risken för att den gode mannen och den som förordnandet avser företar rättshandlingar som strider mot varandra, s.k. kolliderande rätts-handlingar.

Ett väsentligt inslag i reformen är att den för vilken förvaltare förordnas inte – såsom för närvarande är fallet med en omyndigförklarad – skall vara fråntagen sin rösträtt vid allmänna val. Förslag till de ändringar i regeringsformen som krävs för ett undanröjande av rösträttshindret och till erforderliga ändringar i tryckfrihetsförordningen framlades hösten 1987 i proposition 1987/88:32. Sedan lagutskottet (LU 1987/88:9 y) på begäran av konstitutionsutskottet yttrat sig i grundlagsärendet, antog riksdagen våren 1988 på hemställan av konstitutionsutskottet (KU 1987/88:33) som vilande förslagen till grundlagsändringar med vissa tillägg.

Till grund för förslagen i propositionerna 32 och 124 ligger ett av förmynderskapsutredningen avgivet delbetänkande (SOU 1986:50) God man och förvaltare, vilket remissbehandlats.

I proposition 1988/89:14 läggs fram förslag till internationellt privaträttslig lagstiftning rörande förmynderskap. Förslagen är en konsekvens av avskaffandet av omyndigförklaringarna och innebär att nuvarande internationellt privaträttsliga regler m.m. kan tillämpas också då förvaltare förordnas.

Förslagen i de tre propositionerna skall träda i kraft den 1 januari 1989.

Allmänna överväganden

Nuvarande regler i FB om omyndigförklaring och förordnande av god man innebär att omyndigförklaring främst tillgrips när det är fråga om personer som har psykiska handikapp men som är så aktiva att det kan uppstå praktiska problem om de får behålla sin rättsliga handlingsförmåga. Om en person däremot har ett så gravt handikapp att han i realiteten saknar förmåga att företa några rättshandlingar kan hjälpbehovet som regel tillgodoses genom att en god man förordnas för honom, och någon anledning till omyndigförklaring föreligger inte. Denna skillnad i behandlingen av psykiskt handikappade kan framstå som svårförståelig med hänsyn till de långtgående rättsverkningarna av en omyndigförklaring. Medan förordnandet av god man – som tidigare berörts – inte påverkar den enskildes rätt att ha hand om sina angelägenheter medför omyndigförklaring att vederbörande nästan helt förlorar rätten att själv bestämma i ekonomiska frågor. Vidare begränsas hans handlingsfrihet även i andra avseenden. Sålunda går han miste om rätten att delta i allmänna val, och möjligheterna för honom att ta egna initiativ och hävda sina åsikter inskränks, och detta även när syftet med omyndigförklaringen främst är att den enskilde skall fräntas bestämmanderätten över sin egendom.

Mot den angivna bakgrunden är det enligt utskottets mening inte förvånande att både den som drabbas av en omyndigförklaring och hans omgivning kan uppleva åtgärden som en nedvärdering. Det kan också inträffa att den enskildes psykiska tillstånd påverkas i negativ riktning av en omyndigförklaring liksom att hans sociala anpassning försvåras. Utskottet vill vidare peka på att statsmakterna under senare år har strävat efter att på olika samhällsområden utforma lagstiftningen med utgångspunkt i uppfattningen om människors lika värde och respekten för deras självbestämmanderätt och integritet. Det rimmar mindre väl med dessa strävanden att låta systemet med omyndigförklaringar kvarstå med de nackdelar det har. Tiden får därför enligt utskottets mening nu anses mogen för att institutet omyndigförklaring avskaffas.

Som departementschefen konstaterar kräver emellertid ett avskaffande av möjligheten till omyndigförklaring att man på annat sätt tillgodoser behovet av hjälp och skydd för personer som på grund av sjukdom m.m. saknar förmåga att själva ta hand om sina ekonomiska och personliga angelägenheter. Den föreslagna ordningen med helt eller begränsat förvaltarskap torde enligt utskottets mening väl kunna fylla den skyddsfunktion som omyndigförklaringsinstitutet har i dag. Vid remissbehandlingen av det till grund för

propositionen liggande utredningsförslaget har också den nya ordningen tillstyrkts eller lämnats utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser. Såvitt framgår av de väckta motionerna synes inte heller i riksdagen föreligga någon oenighet om inriktningen av en reform på området.

Då utskottet våren 1988 yttrade sig till konstitutionsutskottet över förslagen till grundlagsändringar ställde sig utskottet av anförda skäl bakom huvuddragen av den föreslagna reformen. Utskottet saknar anledning att nu göra en annan bedömning och tillstyrker därför att systemet med omyndigförklaringar ersätts med den i propositionen förordade ordningen med förvaltarskap. I det följande kommer utskottet att behandla vissa med anledning av motionerna aktualiserade frågor om bl.a. i vad mån förvaltarskap skall påverka behörigheten att inneha vissa uppdrag och tjänster. När det i övrigt gäller den närmare utformningen av de nya reglerna om förvaltare föranleder förslagen i propositionen inte några uttalanden från utskottets sida. Inte heller de ändringar av bestämmelserna i FB om god man som föreslås ger utskottet anledning till några erinringar eller särskilda uttalanden. Utskottet ser det som en betydande fördel att den gode mannens behörighet att företa rättshandlingar på huvudmannens vägnar liksom förhållandet till tredje man nu närmare preciseras i FB och att det nuvarande problemet med s.k. kolliderande rättshandlingar därmed får en lösning.

Utskottet har inte några erinringar mot förslagen i proposition 14 och tillstyrker att de genomförs.

Behörighetsvillkor för vissa tjänster m.m.

I ett stort antal författningar uppställs som villkor för behörighet att inneha tjänster och uppdrag m.m. att vederbörande inte är omyndig, dvs. under 18 år eller omyndigförklarad. Enligt FB får sålunda förmyndare och god man inte vara omyndig. Vidare föreskrivs i t.ex. rättegångsbalken att domare, nämndemän och advokater skall vara myndiga. Samma krav gäller för ledamöter i specialdomstolar, olika nämnder och vissa andra myndigheter. I tryckfrihetsförordningen krävs att ansvarig utgivare av periodisk skrift och juryman i tryckfrihetsmål är myndiga. På associationsrättens område gäller att bl.a. styrelseledamöter, verkställande direktörer och revisorer i aktiebolag, banker, försäkringsbolag och ekonomiska föreningar inte får vara omyndiga. I vissa andra författningar finns särskilda regler som är tillämpliga när viss egendom tillhör en omyndig. Så är fallet exempelvis beträffande rätten att upprätta äktenskapsförord enligt äktenskapsbalken. Vidare gäller i fråga om rätten att driva handel med drycker och idka hotell- och pensionatsrörelse att en omyndigförklarad får fortsätta driften endast under viss tid och under vissa förutsättningar.

I proposition 124 förordas att inskränkningarna i behörigheten att inneha uppdrag och befattningar endast skall gälla när en person får förvaltare utan begränsning av uppdraget. Ett begränsat förvaltaruppdrag skall däremot inte medföra några verkningar i behörighetshänseende. I propositionen läggs fram förslag till lagändringar med denna innebörd.

Propositionen i denna del kritiserats i motionerna L3 av Per-Olof Strindberg m.fl. (m) och L5 av Karin Ahrlund m.fl. (fp, m, c). Motionärerna

framhåller att de befattningshavare m.fl. som omfattas av nuvarande behörighetskrav har att besluta i rättsliga angelägenheter av betydelse för enskilda människor eller att företa rättshandlingar på andras vägnar. Motionärerna pekar härvidlag särskilt på domare, advokater och rättegångsombud. Enligt motionärerna kan det inte accepteras att det i behörighets-hänseende uppställs lägre krav än de som gäller i dag. I motion L3 yrkas (yrkande 2) att lagförslagen skall ändras så att den som har förvaltare skall oavsett uppdragets omfattning vara obehörig att fylla funktioner som innefattar beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning. I motion L5 begärs en motsvarande skärpning av behörighetskraven när det gäller domare, advokater och rättegångsombud.

På lagutskottets begäran har justitieutskottet och näringsutskottet våren 1988 yttrat sig över proposition 124 och motionerna L3 och L5 såvitt gäller frågan om behörighetsvillkoren.

Justitieutskottet anser att den som genom ett förvalterskapsförordnande helt eller delvis har fränkants rättshandlingsförmåga inte bör kunna bli lagligen tillerkänd behörighet att företa rättshandlingar för annans räkning och att den principen måste gälla även för vissa funktionärer i verksamhet av den art som utövas av t.ex. advokater. Justitieutskottet anser vidare att den som genom förvalterskap är fränkand rättshandlingsförmåga inom sin egen rättsfär inte skall kunna utöva beslutanderätt i andras rättsliga angelägenheter av motsvarande slag. Särskilt gäller detta de personer som har domarupp-gifter, men även de som betrots med myndighetsutövning i övrigt måste tas i beaktande.

Enligt justitieutskottets mening bör inte endast obegränsade förvalterskap innehåra obehörighet i nu aktuella fall. Också i fråga om den person för vilken har förordnats en förvaltare med begränsat uppdrag har ju gjorts bedömningen att han till följd av exempelvis psykisk ohälsa är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Det kan alltså även vid begränsat förvalterskap vara fråga om personer med lika allvarliga psykiska insufficiensstillstånd som de som har obegränsat förvalterskap och där förmågan att ta vara på sig själv har bedömts så, att behov av en förvaltare ansetts föreligga.

Beträffande de tjänster och uppdrag som justitieutskottet har anledning att uttala sig om finner utskottet sålunda att regeringens förslag bör kompletteras. För att tjänstgöra som domare eller nämndeman och för att vara ledamot av Sveriges advokatsamfund eller uppträda som rättegångsom-bud bör det således gälla ett krav att personen i fråga inte har en förvaltare förordnad för sig, och detta oavsett om förvaltaruppdraget är begränsat eller obegränsat.

Näringsutskottet påpekar i sitt yttrande att bestämmelser om behörighets-inskränkningar av nu ifrågavarande valör har en så till vida begränsad betydelse att de endast i undantagsfall torde komma att direkt åberopas gentemot någon. Sådana personliga svårigheter som kan föranleda förvaltar-förordnande torde enligt näringsutskottet i regel få till direkt följd att den som har drabbats av dem inte blir utsedd till en tjänst eller ett uppdrag av det slag som bestämmelserna avser eller att han efter en kanske tämligen kort mandatperiod inte får förnyat förordnande. Bestämmelserna behövs emel-lertid för de sannolikt sällsynta fall då de informella restriktionerna inte

fungerar. Ett principiellt viktigt argument för dem är vidare, fortsätter näringsutskottet, att staten genom behörighetsregler av detta slag klart markerar en standard som skall upprätthållas vid rekryteringen till ett antal betydelsefulla funktioner.

Näringsutskottet är inte berett att tillstyrka en kategoriklyvning i behörighetshänseende av förvaltarshipsfallen. Att förvaltarskapet begränsas för en person men icke för en annan kan bero lika väl på skillnader i ekonomiska förhållanden som på skillnader i förmåga att förvalta egendom etc. Kännetecknande för var och en som ställs under förvaltarship är enligt näringsutskottet att hans situation av domstol har bedömts vara sådan att bistånd av god man inte är tillräckligt för att han skall kunna bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Att någon vars rättsliga handlingsförmåga på den grunden har inskränkts skulle äga formell behörighet att exempelvis vara styrelseledamot eller revisor i en bank eller ett försäkringsbolag ter sig knappast rimligt. Inte minst kan det, framhåller näringsutskottet, riktas invändningar mot att en person som inte får fullt ut råda över sin egen ekonomi skulle kunna få marknadsföra sina tjänster såsom av staten auktoriserad revisor med de långtgående befogenheter som auktorisationen medför.

Näringsutskottet förordar således – såvitt gäller de författningar som hör till utskottets beredningsområde – att lagförslagen i proposition 124 ändras så att ett begränsat förvaltarship jämföras med ett obegränsat.

Lagutskottet kan för sin del helt ansluta sig till vad justitieutskottet och näringsutskottet har anfört. Såvitt gäller de tjänster och uppdrag som dessa utskott uttalat sig om bör således som behörighetsvillkor uppställas att personen i fråga inte har förvaltare. Utskottet vill understryka att en sådan ändring ligger helt i linje med det ställningstagande som riksdagen gjorde redan våren 1988 i frågan om vilka krav som enligt tryckfrihetsförordningen skall gälla för behörighet att vara juryman och ansvarig utgivare av periodisk skrift (LU 1987/88:9 y, KU 33). Det av riksdagen då som vilande antagna förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen innebär att varken juryman eller ansvarig utgivare får ha förvaltare enligt föräldrabalken och detta oavsett förvaltaruppdragets omfattning.

De synpunkter som kommit till uttryck vid behandlingen av grundlagsändringen och i justitieutskottets och näringsutskottets yttranden gör sig enligt lagutskottets uppfattning gällande också i fråga om vissa andra typer av befattningar och uppdrag. Sålunda bör beträffande exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktörer och revisorer i aktiebolag och ekonomiska föreningar inte tillämpas andra behörighetsvillkor än dem som gäller för motsvarande befattningshavare i banker och försäkringsbolag. Frågan uppkommer då om samtliga de författningar vari som krav på viss behörighet stadgas att vederbörande inte får vara omyndig bör ändras så att förvaltarship generellt medför obehörighet eller om det är möjligt att för vissa uppdrag endast kräva att vederbörande inte har förvaltare utan begränsning av uppdraget. Med hänsyn till att det i den praktiska tillämpningen kan uppkomma problem och oklarheter om behörighetsvillkoren skiftar för olika tjänster och uppdrag och då det knappast går att på ett objektivt och försvarbart sätt avgränsa de typer av tjänster och uppdrag som skall kunna

innehålls av personer med begränsade förvaltarskap har utskottet stannat för att några undantag inte bör göras. De i proposition 124 föreslagna reglerna bör alltså ändras så att det generellt krävs att förvaltare inte är förordnad. Enligt utskottets mening bör emellertid avsteg från denna princip kunna göras när det gäller reglerna om upprättande av äktenskapsförord och möjligheten för en person som får förvaltare att fortsätta sin handel med drycker eller sin hotell- och pensionatsrörelse. I dessa avseenden bör endast förvaltaruppdrag som omfattar egendomen i fråga medföra några rättsliga verkningar.

Ställningstagandet innebär att önskemålen i motionerna L3 yrkande 2 och L5 blir tillgodosedda.

Utskottet har funnit att ett avskaffande av omyndigförklaringarna kräver vissa författningsändringar utöver dem som tagits upp i propositionerna. Enligt 19 kap. 8 § FB gäller att överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare skall ha rösträtt vid val av kommunfullmäktige. I 37 kap. 3 § brottsbalken uppställs ett motsvarande behörighetsvillkor för ledamot och ersättare i övervakningsnämnd. Som tidigare berörts innebär regeringens förslag att det hinder för rösträtt i allmänna val som omyndigförklaringarna för närvarande innebär helt skall undanröjas. Genomförs förslaget medför det att – om de nämnda reglerna i FB och brottsbalken inte ändras – den som har förvaltare blir behörig att inneha uppdrag som överförmyndare eller ledamot eller ersättare i överförmyndarnämnd eller övervakningsnämnd. Någon anledning att beträffande dessa uppdrag uppställa andra behörighetskrav än de som i övrigt enligt det ovan anförda bör gälla kan utskottet inte finna. Bestämmelserna bör därför ändras så att den som har förvaltare inte blir valbar till uppdragen. Ändringar bör vidare genomföras i 19 kap. 14 a § ärvdabalken, 14 § lagen (1972:262) om understödsföreningar och 3 § lagen (1981:324) om medborgarvittnen så att lagrummen blir tillämpliga när någon är underårig eller har förvaltare.

Sedan proposition 124 framlades för riksdagen har flera av de lagrum som berörs av förslagen i propositionen ändrats. Detta gäller 8 kap. 2 § rättegångsbalken (SFS 1988:167), 3 kap. 1 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister (SFS 1988:651), 20 § rättshjälpslagen (1972:429) (SFS 1988:213) samt 4, 30 och 31 §§ lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden (SFS 1988:747). Lagändringarna har trätt i kraft. De i proposition 124 framlagda förslagen till ändringar i de redovisade lagrummen bör bringas i överensstämmelse med paragrafernas nya lydelse. Vidare har – såvitt gäller de föreslagna ändringarna i rättegångsbalken, lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar – genom lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 1989 ändringar vidtagits i 4 kap. 6 § rättegångsbalken, 20 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar och 9 § lagen om försäkringsdomstolar (SFS 1988:616–618). De i proposition 124 föreslagna ändringarna i de nämnda lagrummen bör genomföras genom ändringar i 1988 års lagar om ändringar i författningarna. Också det i proposition 124 framlagda förslaget till ändringar i 16 kap. 10 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring berörs av lagstiftningsåtgärder som vidtagits efter propositionens framläggande. Genom lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

har bl.a. 16 kap. 8 och 10 §§ sistnämnda lag givits ny lydelse. Denna lagstiftning träder i kraft den 1 januari 1990. 1988 års lag om ändring i lagen om allmän försäkring bör ändras så att de nämnda paragraferna får en lydelse som motsvarar förslaget i proposition 124. Slutligen har genom lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349) ändring skett i bl.a. 9 kap. 2 §. Ändringen träder i kraft den 1 januari 1989. Det i proposition 124 framlagda förslaget till följdändring i studiestödslagen avser också nämnda lagrum. Den nödvändiga följdändringen bör genomföras genom en ändring i 1988 års lag om ändring i lagen om allmän försäkring och inte genom en särskild lag om ändring i huvudförfattningen.

I proposition 1986/87:143 har förslag framlagts till bl.a. en ny lag om Sveriges riksbank, som avses träda i kraft den 1 januari 1989, dvs. samtidigt med de nya reglerna om förvaltare m.m. Propositionen i denna del har hänvisats till finansutskottet, som behandlar den i betänkandet 1988/89:FiU4. Förslaget i proposition 1987/88:124 till ändringar i nu gällande lag om Sveriges riksbank (lagförslag 50) bör därför inte genomföras. Den anpassning av riksbankslagstiftningen till reglerna om förvaltare i FB som krävs bör i stället genomföras genom ändringar av det framlagda förslaget till ny lag om Sveriges riksbank. Det ankommer på finansutskottet att föreslå sådana ändringar.

Registrering av förvaltare

Enligt förordningen (1949:661) om skyldighet för domstol att lämna uppgifter i mål och ärenden enligt föräldrabalken, m.m. skall domstol som förklarar någon omyndig skicka underrättelse om förhållandet till pastorsämbetet i den församling där den omyndigförklarade är kyrkobokförd.

I proposition 124 anför departementschefen att – liksom för närvarande är fallet beträffande uppgifter om omyndigförklaringar – det torde vara nödvändigt att låta uppgifter om totalt förvaltare ingå i folkbokföringen.

I motion L3 av Per-Olof Strindberg m.fl. (m) hävdas att det inte är tillräckligt att enbart totala förvaltare blir registrerade. Motionärerna anser att det för tredje mans rättsskydd är av betydelse att folkbokföringen även ger information om begränsade förvaltaruppdrag och begär (yrkande 3) att fullständiga uppgifter om förvaltare skall tas in i folkbokföringen.

I motion L4 av Margitta Edgren (fp) framhålls att uppgifter om omyndigförklaringar för närvarande finns i folkbokföringen och i ett antal andra register. Motionären anser att när omyndigförklaringarna avskaffas uppgifterna bör avlägsnas ur registren och detta senast den 1 juli 1989. I motionen yrkas att riksdagen skall lagfästa en förpliktelse med angiven innebörd.

Utskottet vill erinra om att de föreslagna nya reglerna i FB innebär att domstols beslut om bl.a. förordnande av förvaltare och om jämkning av förvaltaruppdragets omfattning alltid skall kungöras. En nyhet är att förvaltare – såväl de obegränsade som de begränsade – i princip alltid skall vara inskrivna vid tingsrätten för den ort där den som förvaltare avser har sitt hemvist. Den som har för avsikt att träffa ett avtal med en annan person och vill förvissa sig om att denne råder över sin egendom har sålunda möjlighet att kontrollera förhållandet hos tingsrätten i vederbörandes hemort. Utskottet vill i förevarande hänseende dra en parallell till vad som i

dag gäller vid konkurstillstånd. En person som är i konkurs råder inte heller över sin egendom och är liksom en omyndig inte behörig att inneha vissa tjänster och uppdrag. Uppgifter om konkurstillstånd antecknas till skillnad från omyndigförklaringar inte i folkbokföringen utan finns tillgängliga för allmänheten endast hos den tingsrätt där konkursen är eller varit anhängig. I de fall så önskas kan domstolen även utfärda bevis om att en person inte är försatt i konkurs. Denna ordning har såvitt utskottet har sig bekant inte medfört några nackdelar från rättssäkerhetssynpunkt.

Enligt utskottets mening innebär de i propositionen föreslagna reglerna betryggande garantier för att uppgifter om förvaltarskap kan inhämtas av utomstående. Den domstol där förvaltarskapet skall vara inskrivet bör inte bara som tidigare berörts kunna lämna upplysningar om förvaltarskap utan också ha möjlighet att – efter mönster av vad som gäller beträffande konkurstillstånd – utfärda bevis i frågan om förvaltarskap anordnats för en viss person eller inte. Till sistnämnda fråga återkommer utskottet i det följande. Med hänsyn till det anförda torde det av hänsyn till tredje mans intressen inte finnas något behov av att förvaltarskap antecknas i folkbokföringen. Såvitt utskottet kan bedöma synes det inte heller av någon annan anledning vara nödvändigt att låta uppgifter om förvaltarskap ingå i folkbokföringen. Utskottet vill härvidlag peka på att ett av skälen för den nuvarande registreringen av omyndigförklaringar hos pastorsämbetena är att omyndigförklaringarna utgör hinder för rösträtten i allmänna val. Om nu rösträttshindret avskaffas bortfaller detta skäl. Vidare får enligt gällande ordning en omyndigförklarad inte ingå äktenskap utan förmyndarens samtycke, och pastorsämbetet behöver därför vid sin hindersprövning ha tillgång till uppgifter om omyndighetsförklaringar. I propositionen föreslås att någon motsvarande inskränkning i rätten att ingå äktenskap inte skall gälla för den som har förvaltare. Med en sådan ordning bortfaller ytterligare ett skäl för anteckningarna i folkbokföringen.

Sammanfattningsvis anser utskottet således att det saknas skäl för att uppgifter om förvaltarskap skall ingå i folkbokföringen. Om den nuvarande registreringen hos pastorsämbetena avskaffas kommer emellertid personbevisen inte längre att såsom för närvarande är fallet kunna utnyttjas som intyg om att en person som fyllt 18 år råder över sin egendom och har den behörighet som krävs för olika tjänster och uppdrag. Det är därför nödvändigt att det skapas en ersättning för den funktion personbevisen hittills haft. Som utskottet ovan uttalat kan en lämplig ordning vara att tingsrätten där förvaltarskapet skall vara inskrivet utfärda bevis i fråga om förvaltare är förordnad eller inte. Sådant bevis bör kunna erhållas både av den som saken gäller och av en utomstående. Det ankommer på regeringen att utfärda närmare föreskrifter i ämnet.

Med hänsyn till det anförda får önskemålet i motion L3 yrkande 3 anses tillgodosett i betydande utsträckning och motionen bör därför inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

I konsekvens med ställningstagandet i registreringsfrågan anser utskottet att de uppgifter om omyndigförklaringar som för närvarande finns i folkbokföringen bör rensas ut sedan de nya reglerna om förvaltarskap trätt i kraft. Det bör överlåtas på regeringen att överväga om sådana uppgifter även

bör avlägsnas ur andra av statsmakterna beslutade register samt utfärda närmare föreskrifter på området. I fråga om register som förs med hjälp av automatisk databehandling och för vilka tillstånd krävs enligt datalagen (1973:289) ankommer det på datainspektionen att pröva i vad mån uppgifter om omyndigförklaringar resp. förvaltarskap bör få ingå i ADB-register.

Vad utskottet anfört om uppgifter rörande förvaltarskap och omyndigförklaringar bör riksdagen med anledning av motion L4 som sin mening ge regeringen till känna.

Övriga frågor

I motion L401 av Ingegerd Anderlund och Hans Göran Franck (s) framförs kritik mot att uttrycket sinnesslö fortfarande förekommer i vissa lagar. Motionärerna begär en översyn i syfte att termen sinnesslö i lagtext skall ersättas med ett lämpligare uttryck.

Utskottet erinrar om att den av motionärerna aktualiserade frågan behandlades av utskottet vid 1975/76 års riksmöte. I betänkandet LU 1975/76:33 förordade utskottet att en översyn skulle ske av de bestämmelser i giftermålsbalken, föräldrabalken och ärvdabalken vari begreppen sinnessjuk och sinnesslö användes. På hemställan av utskottet gav riksdagen som sin mening regeringen till känna vad utskottet anfört (rskr. 1975/76:397).

Enligt vad utskottet inhämtat har frågan om en ändrad terminologi i bl.a. FB och ärvdabalken samband med vissa spörsmål angående psykiskt störda lagöverträdare vilka för närvarande övervägs inom justitiedepartementet. En lagrådsremiss med förslag i frågorna förväntas bli beslutad omkring årsskiftet 1988-1989.

Utskottet anser med hänsyn till det anförda att någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion L401 inte är påkallad. Utskottet vill avslutningsvis påpeka att uttrycket sinnesslö inte återfinns i äktenskapsbalken, vilken fr.o.m. den 1 januari 1988 trätt i stället för giftermålsbalken.

I motion L405 av Hugo Hegeland (m) begärs en sänkning av 16-årsgränsen i FB. Enligt FB får den som är omyndig, dvs. inte fyllt 18 år, inte själv råda över sin egendom och ingå förpliktelser såvida inte annat är föreskrivet i lag. Vissa bestämmelser i FB ger dock den som fyllt 16 år rätt att under närmare angivna förutsättningar förfoga över sin egen arbetsinkomst och över vad han fått genom testamente med föreskrift att han själv skall råda över egendomen. Om han driver näring kan han ha rätt att företa rättshandlingar som faller inom området för rörelsen. Myndighetsåldern 18 år har gällt sedan den 1 juli 1974. Dessförinnan var myndighetsåldern 20 år och ännu längre tillbaka var den 21 år.

Motionären påpekar att 16-årsgränsen i FB infördes när myndighetsåldern var 21 år. När myndighetsåldern sedermera sänktes kom någon motsvarande justering av 16-årsgränsen inte till stånd. Motionären anser att den ålder vid vilken en underårig har rätt att företa vissa rättshandlingar enligt FB nu bör bestämmas till 13 år.

Som utskottet framhållit då liknande motionsyrkanden tidigare prövats (se senast LU 1984/85:28) har de särskilda reglerna i FB om att den som fyllt 16 år i viss utsträckning får råda över sin egendom tillkommit efter särskilda överväganden om när barnet nått en sådan psykisk mognad att det bör ha

rättslig handlingsförmåga i begränsad omfattning. Att myndighetsåldern sänkts bör därför inte automatiskt påverka dessa regler. På samma sätt som skett i fråga om myndighetsåldern bör däremot en sänkning av 16-årsgränsen kunna övervägas om barn numera anses generellt nå den erforderliga mognadsgraden tidigare än förr. I ärendet saknar utskottet dock underlag för en bedömning av frågan vid vilken ålder ett barn bör kunna betros med en viss rättslig handlingsförmåga. Utskottet avstyrker därför bifall till motion L405. Utskottet vill tillägga att förmynderskapsutredningen (Ju 1984:07) är oförhindrad att ta upp det i motionen aktualiserade spörsmålet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förvaltare som behörighetsvillkor*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:L3 yrkande 2 och motion 1987/88:L5

a) antar de i proposition 1987/88:124 framlagda förslagen till dels lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

dels lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),

dels lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),

dels lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),

dels lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),

dels lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),

dels lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),

dels lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,

dels lag om ändring i lagen (1974:1082) om bostadsdomstol,

dels lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten,

dels lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1),

dels lag om ändring i lagen (1929:145) om skiljemän,

dels lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,

dels lag om ändring i oljekrislagen (1975:197),

dels lag om ändring i lagen (1976:839) om statens va-nämnd,

dels lag om ändring i förfogandelagen (1978:262),

dels lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret,

dels lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

dels lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),

dels lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),

dels lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,

dels lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,

dels lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,

dels lag om ändring i lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket.

dels lag om ändring i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag,

dels lag om ändring i lagen (1984:81) om fastighetsmäklare,
dels lag om ändring i lagen (1952:166) om häradsallmänningar,
dels lag om ändring i lagen (1952:167) om allmänningsskogar i
 Norrland och Dalarna,
dels lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
dels lag om ändring i lagen (1976:997) om vattenförbund,
dels lag om ändring i ackordslagen (1970:847),
dels lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966:756),
dels lag om ändring i lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio,
dels lag om ändring i lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och
 kassettidningar,
dels ock lag om ändring i lagen (1985:1057) om ansvarighet för lokala
 kabelsändningar

med den ändringen att orden utan begränsning av förvaltaruppdraget
 utgår ur 30 § förslaget till lag om ändring i lagen om förvaltning av
 samfälligheter, 3 kap. 3 § förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen,
 2 kap. 1 § och 7 kap. 3 § förslaget till lag om ändring i
 bankaktiebolagslagen, 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 § och 10 kap. 2 § förslaget
 till lag om ändring i aktiebolagslagen, 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 § och 10 kap.
 3 § förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen, 8 § förslaget
 till lag om ändring i taxeringslagen, 17 kap. 9 och 10 §§, 21 kap. 9 §
 samt 22 kap. 5 § förslaget till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen,
 7 § förslaget till lag om ändring i lagen om marknadsdomstol m.m., 8 §
 förslaget till lag om ändring i lagen om bostadsdomstol, 7 § förslaget
 till lag om ändring i lagen om patentbesvärshänsen, 305 och 341 §§
 förslaget till lag om ändring i sjölagen, 5 § förslaget till lag om ändring i
 lagen om skiljemän, 2 § förslaget till lag om ändring i lagen om
 arrendenämnder och hyresnämnder, 10 § förslaget till lag om ändring i
 oljekrislagen, 4 § förslaget till lag om ändring i lagen om statens
 va-nämnd, 20 och 26 §§ förslaget till lag om ändring i förfogandelagen,
 14 § förslaget till lag om ändring i lagen om riksgäldskontoret, 48 §
 förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring, 2 kap.
 1 §, 3 kap. 3 § och 4 kap. 2 § förslaget till lag om ändring i
 sparbankslagen, 6 kap. 3 § förslaget till lag om ändring i förenings-
 bankslagen, 6 kap. 4 § och 8 kap. 3 § förslaget till lag om ändring i
 lagen om ekonomiska föreningar, 2 kap. 37 § förslaget till lag om
 ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag, 4 § förslaget till lag
 om ändring i lagen om rätt för utländska försäkringsbolag att driva
 försäkringsrörelse i Sverige, 7, 9 och 18 §§ förslaget till lag om ändring
 i lagen om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i
 riket, 4 kap. 2 § förslaget till lag om ändring i lagen om årsredovisning
 m.m. i vissa företag, 5 § förslaget till lag om ändring i lagen om
 fastighetsmäklare, 23 § förslaget till lag om ändring i lagen om
 häradsallmänningar, 22 § förslaget till lag om ändring i lagen om
 allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, 49 § förslaget till lag om
 ändring i rennäringslagen, 32 § förslaget till lag om ändring i lagen om
 vattenförbund, 3 § förslaget till lag om ändring i ackordslagen, 3 §
 förslaget till lag om ändring i radioansvarighetslagen, 2 § förslaget till
 lag om ändring i lagen om ansvarighet för närradio, 17 § förslaget till

lag om ändring i lagen om ansvarighet för radio- och kassettidningar samt 3 § förslaget till lag om ändring i lagen om ansvarighet för lokala kabelsändningar.

b) *dels* antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i föräldrabalken såvitt avser 10 kap. 1 § samt 11 kap. 9 och 12 §§ med den ändringen att lagrummen erhåller i bilaga 3 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse, *dels* antar ny med i bilagan som *Utskottets förslag* betecknad lydelse av 19 kap. 8 § föräldrabalken och sådan ändring av ingressen till förslaget till lag om ändring i föräldrabalken som föranleds härav.

c) *dels* antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i ärvdabalken med den ändringen att 17 kap. 2 § erhåller i bilaga 3 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse, *dels* antar ny med i bilagan som *Utskottets förslag* betecknad lydelse av 19 kap. 14 a § ärvdabalken och sådan ändring av ingressen till förslaget till lag om ändring i ärvdabalken som föranleds härav.

d) antar de i propositionen framlagda förslagen till
dels lag om ändring i äktenskapsbalken,
dels lag om ändring i rättegångsbalken utom såvitt avser 4 kap. 6 §,
dels lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
dels lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar utom såvitt avser 20 §,
dels lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
dels lag om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar utom såvitt avser 9 §,
dels lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429),
dels lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
dels ock lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrrörelse

med de ändringarna att 7 kap. 3 § förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken, 4 kap. 1 och 10 a §§, 8 kap. 2 § samt 12 kap. 2 § förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken, 10 och 63 §§ förslaget till lag om ändring i lagen om handel med drycker, 28 § förslaget till lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar, 3 kap. 1 § förslaget till lag om ändring i lagen om rättegången i arbetstvister, 13 § förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsdomstolar, 4, 5 a och 20 §§ förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen, 4, 30 och 31 §§ förslaget till lag om ändring i lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden samt 2, 3, 5 och 6 §§ förslaget till lag om ändring i lagen om hotell- och pensionatrrörelse erhåller i bilaga 3 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse, samt med anledning av propositionen antar de av utskottet i bilaga 4 framlagda förslagen till

dels lag om ändring i lagen (1988:616) om ändring i rättegångsbalken,
dels lag om ändring i lagen (1988:617) om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

dels lag om ändring i lagen (1988:618) om ändring i lagen (1978:28) om förvaltningsdomstolar.

e) antar de av utskottet i bilaga 4 framlagda förslagen till lag om ändring i brottsbalken, lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar och lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen.

2. beträffande *registrering av förvaltare*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:L4 och med avslag på motion 1987/88:L3 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. beträffande *lagen om allmän försäkring*

att riksdagen *dels* antar det i proposition 1987/88:124 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, *dels* antar det av utskottet i bilaga 4 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

4. beträffande *riksbankslagen*

att riksdagen avslår det i proposition 1987/88:124 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1934:437) om Sveriges riksbank.

5. beträffande *studiestödslagen*

att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:124 antar det av utskottet i bilaga 4 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349).

6. beträffande *lagförslagen i övrigt i proposition 124*

att riksdagen antar de i proposition 1987/88:124 framlagda förslagen till

dels lag om ändring i föräldrabalken i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt under 1,

dels lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden,

dels lag om ändring i jordabalken.

dels lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988).

dels lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,

dels lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndiga värdehandlingar,

dels lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,

dels lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,

dels lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,

dels lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,

dels lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

dels lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,

dels lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,

dels lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),

dels lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering,

dels lag om ändring i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall,

dels lag om ändring i transplantationslagen (1975:190).

dels lag om ändring i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.,

*dels lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931),
dels lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
dels lag om ändring i lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet
under krig och krigsfara.*

7. beträffande *proposition 1988/89:14*

att riksdagen antar de i proposition 1988/89:14 framlagda förslagen till
*dels lag om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltare enligt
föräldrabalken m.m., dels lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om
vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, dels lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap,*

8. beträffande *uttrycket sinnesslö*

att riksdagen avslår motion 1987/88:L401,

9. beträffande *16-årsgränsen i föräldrabalken*

att riksdagen avslår motion 1987/88:L405.

Stockholm den 10 november 1988

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Gunnar Thollander (s), Hans Rosengren (s), Ewy Möller (m), Bengt Harding Olson (fp), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Lena Boström (s), Maj-Inger Klingvall (s) och Karin Starrin (c).

Särskilt yttrande

Allan Ekström (m) anför:

Utskottets beskrivning av propositionen – som berör ett av de centrala rättsområdena inom civilrätten – ger helt allmänt det intrycket att de framlagda regeringsförslagen varit övertänkta och av hög juridisk kvalitet.

Verkligheten är emellertid en helt annan. Det finns därför anledning att återge några brottstycken ur lagrådets yttrande (s. 228 ff.).

— — —

Förslaget utmärks av en strävan att sudda ut spåren efter det nuvarande omyndigförklaringsinstitutets effekt att en omyndigförklarad är diskvalificerad för vissa funktioner. Politiskt har därvid stått i förgrunden att rösträtten ej skall gå förlorad för den som i det framtida systemet skall vara berövad sin rättshandlingsförmåga. I den delen har lagrådet ingen anledning att resa några invändningar, vilket redan givits till känna i lagrådets delutlåtande beträffande remissens grundlagsfrågor.

Däremot vill lagrådet kraftigt reagera mot att omyndigförklarings efterföljare – det totala eller partiella förvalterskapet – ej alls skulle utgöra

diskvalifikationsgrund när det gäller behörigheten att *ombesörja andra individers rättsangelägenheter*. Att den som i det framtida systemet blir helt eller partiellt fränkänd rättshandlingsförmåga i sin egen rättsfär, skulle enligt lag ha behörighet att handha motsvarande rättsangelägenheter för *annans* räkning, är klart otillfredsställande och inkonsekvent.

Kravet på konsekvens i lagstiftningen (jfr 8 kap. 18 § tredje stycket punkterna 1–4 RF) medför ovillkorligen, att i det nya systemet inbyggs en spärr, utvisande att en person, som är föremål för förvaltarförordnande, också lagligen är fränkänd behörighet att för annans räkning företa rättshandlingar som han inte äger företa för egen räkning. (I annat sammanhang tog lagrådet som exempel domare, advokater och revisorer!) Principen måste villkorslöst inskrivas i FB.

Sammanfattningsvis i lagstiftningsärendet vill lagrådet uttala följande (s. 266).

Lagrådet har biträtt uppfattningen att i framtiden förvalterskapsfall – den nuvarande gruppen av omyndigförklarade – inte skall fränkännas rösträtt.

Ytterligare ansluter sig lagrådet till synsättet att, i den mån nuvarande omyndigförklaringsinstitut kan av de berörda upplevas såsom en integritetsmässigt nedvärderande stämpel, det är önskvärt att såvitt möjligt eliminera eller mildra denna reaktion.

Remissförslagets metod att i sistnämnda avseende gå fram med en ny terminologi kan ha ett visst värde. Men tveksamhet uppstår när i terminologins släptåg framförs slutsatser som inverkar förändrande på omyndigförklaringsfallen/förvalterskapsfallens rättsställning och rättsskydd.

I flertalet av dessa förändringsidéer har lagrådet – efter att ha genomgått dem en efter en såsom ovan redovisats – funnit anledning till betänkligheter i många hänseenden. Nuvarande rättsskyddsnät för dem som i framtiden blir förvalterskapsfall rivs enligt förslaget upp på ett betänkligt sätt. Med all erkänsla för remissförslagets grundsyn om alla människors lika värde och om respekten för människors självbestämmanderätt och integritet vill lagrådet hävda att gällande rätts skyddsmekanismer – tillkomna i främsta rummet av omsorg om dem som blir de framtida förvalterskapsfallen men också med tanke på tredje man – är i det väsentliga välbetänkta. Ambitionen att sätta ut den nedsättande stämpel som omyndigförklaring ansetts kunna innebära bör inte i sig godtas som motiv för att ta bort skyddsregler som på goda grunder tillkommit för att tjäna de skyddsbehövandes bästa.

Efter lagrådets förödande kritik blev regeringsförslaget föremål för betydande omarbetningar. Bland annat återinsattes det hittills gällande kravet att förlust av rättshandlingsförmåga förutsätter att vederbörande är ur stånd att värda sig eller sin egendom; enligt förslaget skulle det – otroligt nog – räcka med att det ej ansågs "tillräckligt med god man". Lagrådets anmärkningar tillgodosågs dock endast delvis.

Det nya regeringsförslaget har därefter med anledning av motioner från borgerligt håll i sin tur överarbetats inom lagutskottet – ett omfattande arbete – så att det till sist tillgodoser lagrådets synpunkter.

I sin slutliga utformning skiljer sig förslaget från nuvarande ordning främst däri att rösträtten behålls, en för övrigt tvivelaktig reform. Det förhållandet att någon blir satt under förvaltare – den nya termen för att bli satt under förmyndare – skall ej heller inverka på möjligheten att bli vald till bl.a. ledamot av riksdagen eller regeringen, en onckligen pittoresk slutvinjett.

1 Förslag till

Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken¹

dels att 4 kap. 2 §, 10 och 18 kap. skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 11 kap. 1–17 §§ skall betecknas 10 kap. 2–18 §§,

dels att 3 kap. 4 §, 4 kap. 5 a §, de nya 10 kap. 2–18 §§, 12 kap. 2–6 §§, 13 kap. 2–10 §§, 14 kap. 1 §, 16 kap. 2 och 5 §§, 17 kap. 7 §, 19 kap. 17 §, 20 kap. 1, 2, 5, 8 och 11 §§ samt rubrikerna till 10–17 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas åtta nya paragrafer, 10 kap. 1 §, 15 kap. 20–22 §§, 16 kap. 15 § och 20 kap. 2 a–c §§ samt ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt 18 kap. skall förordnas, föra talan för honom.

Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt 11 kap. skall förordnas, föra talan för honom.

Modern skall höras i målet, om det kan ske.

4 kap.

5 a §

Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.

Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoption, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.

Den som är förklarad omyndig får inte adopteras utan förmyndarens samtycke.

11 kap. Om förmyndare

10 kap. Om förmyndare

10 kap. 1 §

Den som är underårig eller som har förvaltare utan begränsning av uppdraget får inte vara förmyndare.

¹ Balken omtryckt 1983: 485.

11 kap. 1 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *äro* föräldrarna förmyndare. *Dör en av föräldrarna eller kan någon av dem enligt 4 § icke vara förmyndare*, eller blir *någon av dem* entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

11 kap. 2 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltiämt vara barnets förmyndare.

11 kap. 3 §

Finnes ej någon som efter vad i 1 eller 2 § sägs skall vara förmyndare för underårig, skall rätten förordna förmyndare.

För den som är förklarad omyndig skall ock förmyndare förordnas.

11 kap. 4 §

Den som själv är omyndig må ej vara förmyndare; och upphøre därför för förmyndares befattnings, om han varder förklarad omyndig.

Har förmyndare förordnats enligt 3 § första stycket på grund av att fader eller moder är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

11 kap. 5 §

När förmyndare skall förordnas skall därtill utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *såvida icke* särskilda skäl tala där emot.

11 kap. 6 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för underårig.

10 kap. 2 §

För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna *är dessa* förmyndare. *Om någon av föräldrarna inte får vara förmyndare enligt 1 §* eller blir entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

10 kap. 3 §

Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltiämt vara barnets förmyndare.

10 kap. 4 §

Har en underårig inte någon förmyndare, skall rätten förordna *sådan*.

10 kap. 5 §

Har förmyndare förordnats enligt 4 § på grund av att *fadern* eller *modern* är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

10 kap. 6 §

Till förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, *om inte* särskilda skäl talar emot det.

10 kap. 7 §

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för *en* underårig

och *hava* föräldrarna eller en av dem *givit* tillkänna, vem de *önska* till förmyndare för den underårige, varde han därtill förordnad, så framt han ej finnes olämplig.

11 kap. 7 §

För omyndig må, när omständigheterna sådant påkalla, flera förmyndare förordnas.

Provas den eller de som på grund av lag skola vara förmyndare *icke* lämpligen *böra handhava* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

11 kap. 8 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet för en underårig utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

11 kap. 9 §

Gör förmyndaren sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sin befattning, eller kommer han på ekonomiskt obestånd, och provas han på grund härav vara olämplig såsom förmyndare, eller finnes han av annan orsak icke längre lämplig att innehava förmynderskapet, varde han entledigad.

11 kap. 10 §

Dör förmyndaren, och finnes ej någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den rätt, hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

och *har* föräldrarna eller en av dem *gett* tillkänna vem de *önskar* till förmyndare, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

10 kap. 8 §

När omständigheterna påkallar det, får flera förmyndare förordnas för den underårige.

Kan den eller de som på grund av lag skall vara förmyndare *inte* lämpligen *handha* förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

10 kap. 9 §

En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

10 kap. 10 §

En förmyndare skall entledigas, om förmyndaren vid utövandet av förmynderskapet gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om förmyndaren kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara förmyndare eller om förmyndaren av någon annan orsak inte längre är lämplig som förmyndare.

10 kap. 11 §

Dör förmyndaren och finns det inte någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 11 §

Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och rätten.

10 kap. 12 §

Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

11 kap. 12 §

Fråga om förordnande av förmyndare för *underårig upptages* av den rätt där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *icke* ägt rum, av den rätt där inskrivning skall ske.

Då någon som uppnått myndig ålder förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt där förmynderskapet är inskrivet.

Fråga om entledigande av förmyndare *upptages* av den rätt där förmynderskapet är *inskrivet* eller skall *inskrivas*.

10 kap. 13 §

Fråga om förordnande av förmyndare *tas upp* av den tingsrätt där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet *inte har* ägt rum, av den tingsrätt där inskrivning skall ske.

Fråga om entledigande av förmyndare *tas upp* av den tingsrätt där förmynderskapet är eller skall *vara inskrivet*.

11 kap. 13 §

I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

10 kap. 14 §

I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

11 kap. 14 §

Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *sådan befattning* utan att ha fått tillfälle att yttra sig i ärendet.

10 kap. 15 §

Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från *ett förmyndarskap* utan att ha fått tillfälle att yttra sig.

11 kap. 15 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om *omedelbar vård erfordras om* den omyndiges angelägenheter, förordna förmyndare för tiden *intill* dess ärendet avgöres av rätten.

10 kap. 16 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter *kräver omedelbar vård*, förordna förmyndare för tiden *till* dess ärendet avgörs.

Har i mål om omyndighetsförklaring rätten meddelat beslut enligt 10 kap. 14 § om att den, vars försättande i omyndighet det är fråga om, skall vara omyndig för tiden intill dess målet avgöres, skall rätten i där angiven ordning förordna förmyndare för honom för nämnda tid.

11 kap. 16 §

Uppkommer fråga om *förmyndares entledigande av orsak som anges i 9 §* och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den omyndiges rätt och bästa, *förordna om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet för tiden intill dess ärendet avgöres av rätten.*

Innan beslut fattas om *förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet*, skall, *om det kan ske utan märklig tidsutdräkt*, förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig.

11 kap. 17 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *omyndige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden *om en underårig* får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *omyndig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Mot rättsens beslut i ärende som avses i första stycket får *talans* föras, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

10 kap. 17 §

Uppkommer fråga om att enligt 10 § entlediga en förmyndare och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

10 kap. 18 §

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den *underårige* själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör *en underårig* som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättsens beslut i ärende som avses i första stycket får *överklägas*, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

11 kap. Om god man och förvaltare
Om god man

11 kap. 1 §

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall

rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

11 kap. 2 §

Har en förmyndare eller förmyndarens make och den underåriga del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas när den som har en förmyndare, god man eller förvaltare skall företa en rättshandling eller vara part i en rättegång och behöver biträde men enligt 13 kap. 2 § inte kan företrädas av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren.

God man skall också i annat fall än som avses i första eller andra stycket förordnas för den som har förmyndare, god man eller förvaltare, om det förekommer en angelägenhet i vilken han eller hon har ett intresse som strider mot sådan företrädares eller dennes makes intresse. Rätten skall meddela sådant förordnande om förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren eller den som denne i sådan egenskap företräder begär det eller det annars är lämpligt.

11 kap. 3 §

Rätten skall förordna god man,

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kännedom finns om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på

grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver iakttas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla, eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt, och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

11 kap. 4 §

Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke av den för vilken god man skall utses, om inte den

enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

11 kap. 5 §

En rättshandling som en god man har företagit utanför sitt förordnande är inte bindande för den som förordnandet avser. En rättshandling som utan dennes samtycke företagits inom ramen för förordnandet är inte heller bindande för den som förordnandet avser, såvida inte denne på grund av sitt tillstånd varit ur stånd att ge uttryck för sin mening eller denna av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall samtycke från den som han företräder anses föreligga, om denne inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

11 kap. 6 §

Om en rättshandling som en god man har företagit inte blir bindande enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot den för vars räkning den har företagits till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till.

Om förvaltare

11 kap. 7 §

Om någon beträffande vilken det föreligger en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten förordna förvaltare för honom eller henne. Förvaltare får dock inte förordnas, om det är tillräckligt att god man förordnas eller att den en-

skilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

11 kap. 8 §

Utan hinder av förvaltarförordnande enligt 7 § har den som avses med förordnandet rätt att själv

1. sluta avtal om tjänst eller annat arbete,

2. förfoga över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt

3. förfoga över vad han eller hon efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

Om särskilda skäl föranleder det, får dock rätten föreskriva att förvaltaruppdraget skall omfatta även förhållande som avses i första stycket.

11 kap. 9 §

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Den som har förvaltare utan begränsning av uppdraget är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

11 kap. 10 §

Med förvaltarens samtycke får den enskilde själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som den enskil-

de har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

11 kap. 11 §

Den enskilde är inte bunden av en rättshandling som en förvaltare har företagit utanför sitt förordnande. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats.

Gemensamma bestämmelser

11 kap. 12 §

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarandes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

11 kap. 13 §

När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för den enskilde.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som har tillfogats tredje man, svarar de solidriskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder.

11 kap. 14 §

Godmanskap och förvaltarskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

11 kap. 15 §

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av

överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

Frågor om förordnande av god man eller förvaltare skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

11 kap. 16 §

I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta att höra den enskilde muntligen om denne själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

11 kap. 17 §

Innan rätten förordnar förvaltare skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller även i ärende om förordnande av god man enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

11 kap. 18 §

Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskilde eller hans egendom, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Sådant förordnande kan beträffande god man som avses i 4 § eller förvaltare meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

11 kap. 19 §

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att godmanskapet eller förvaltarskapet skall upphöra. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, skall den gode mannen entledigas så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

11 kap. 20 §

En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller

försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha detta, skall entledigas från uppdraget.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

11 kap. 21 §

Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av dem som avses i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten får också självmant ta upp frågor som avses i första stycket.

I ärende enligt denna paragraf skall rätten bereda den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

11 kap. 22 §

Dör en god man eller förvaltare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet.

11 kap. 23 §

Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren pröva om ett godmanskaps eller förvaltarškaps omfattning bör jämkas. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt

överförmyndaren och den enskilde beredas tillfälle att yttra sig.

Kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde, meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs. I fråga om sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § andra och tredje styckena.

11 kap. 24 §

Innan rätten förordnar någon till god man eller förvaltare eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, skall han eller hon ges tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 20 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

11 kap. 25 §

Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet, godmanskapet eller förvaltarskapet är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara inskrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 1–3 §§ tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

11 kap. 26 §

Ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller av förvaltare tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen

har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.

*Andra frågor som gäller godmanskap enligt 4 § eller förvaltar-
skap tas upp av den tingsrätt där
godmanskapet eller förvaltarens
är inskrivet.*

11 kap. 27 §

*Rättens beslut i frågor som gäller
godmanskap eller förvaltarens får
överklagas, förutom av den som
beslutet rör, av var och en som har
rätt att göra ansökan i frågan. Den
i vars ställe god man förordnats en-
ligt 2 § första och andra styckena
får dock inte överklaga beslut om
sådan förordnande.*

11 kap. 28 §

*Rätten skall genast kungöra be-
slut om anordnande eller upphö-
rande av förvaltarens i Post- och
Inrikes Tidningar. Sådan kungörel-
se skall också ske av beslut om
jämkning av förvaltarens omfatt-
ning enligt 23 §.*

12 kap. Om inskrivning av förmynder- skap

12 kap. Om inskrivning av förmynder- skap, godmanskap och förval- tarens

2 §

*Då någon som uppnått myndig
ålder förklarats omyndig, varde
förmyndarskapet inskrivet vid den
rätt, där ansökningen om omyndig-
hetsförklaring gjordes.*

*Godmanskap och förvaltarens
skall skrivas in vid den tingsrätt där
ansökan om anordnande av god-
manskapet eller förvaltarens
gjordes.*

3 §

*Finner rätten, där förmynder-
skap är inskrivet, med hänsyn till
den omyndiges eller hans föräldrars
boningsort eller av annan orsak, att
tillsynen över förmyndarskapet
lämpligen bör överflyttas till annan
rätt, äge den rätt, där förmynder-
skapet är inskrivet, besluta därom.
Underrättelse om beslutet skall
ofördröjligen givas den rätt till vil-
ken tillsynen sålunda överflyttas,
och varde förmyndarskapet där in-
skrivet.*

*Finner den tingsrätt där ett för-
mynderskap är inskrivet, med hän-
syn till den omyndiges eller hans
föräldrars boningsort eller av annan
orsak, att tillsynen över förmynder-
skapet lämpligen bör flyttas över till
en annan tingsrätt, får den tingsrätt
där förmyndarskapet är inskrivet
besluta om överflyttning. Underrät-
telse om beslutet skall utan dröjs-
mål ges till den tingsrätt dit tillsy-
nen flyttas, och förmyndarskapet
skall skrivas in där.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1–3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet, godmanskapet eller förvaltaretskapet är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.

Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvaltaretskap är inskrivet får kännedom om att den som godmanskapet eller förvaltaretskapet avser har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda tingsrätten flytta över tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har flyttats, och godmanskapet eller förvaltaretskapet skall skrivas in där.

4 §

När förmynderskap inskrives, skall rätten, där så erfordras, angiva, vilken överförmyndare det tillkommer att utöva tillsyn över förmynderskapet.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga, skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.

När förmynderskap, godmanskap eller förvaltaretskap skrivs in, skall tingsrätten, om det behövs, ange vilken överförmyndare som skall utöva tillsynen.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, godmanskap eller förvaltaretskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga tillämpas 3 §.

5 §

Rätten tillser, att förmynderskap inskrives och förmyndare varder förordnad, då det skall ske.

Tingsrätten skall se till att förmynderskap skrivs in och förmyndare förordnas, då det skall ske.

6 §

Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok, som föres vid rätten.

Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, godmanskap eller förvaltaretskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som förs hos tingsrätten.

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares plikter

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, god mans och förvaltares plikter

2 §

Uppstår fråga om rättshandling mellan myndlingen och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, äge förmyndaren ej rätt att företräda myndlingen, varom i 1 § sägs. Hava syskon gemensam förmyndare, äge denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, såframt de ej hava inbördes stridande intressen.

Har förmyndaren slutit avtal, vartill han, enligt vad i första stycket sägs, saknat behörighet, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet, eller att utgiva ersättning därför, vad i 9 kap. 7 § första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan en myndling och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, har förmyndaren inte rätt att företräda myndlingen enligt 1 §. Har syskon gemensam förmyndare, får denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, om de inte har inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda den för vilken han har förordnats, om det uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan denne, å ena sidan, och den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder, å andra sidan.

Har en förmyndare, god man eller förvaltare slutit avtal i strid med första eller andra stycket, tillämpas 9 kap. 7 § första stycket i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.

3 §

Upphävd genom lag 1974: 1038.

Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.

4 §

Förmyndaren skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning användas till nytta för myndlingen.

Vad som sägs i 3 § gäller också för en god man och en förvaltare i förhållande till den som godmanskapet eller förvalterskapet avser.

5 §

Har myndlingen fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall jämväl makens mening inhämtas.

Har en myndling fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall även makens mening inhämtas.

Motsvarande skyldighet åvilar en god man och en förvaltare gentemot den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser och dennes make. Om betydelsen av samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.

6 §

Förmyndaren skall rörande allt vad till förmynderskapet hörer giva överförmyndaren ävensom rätten de upplysningar som infordras.

Förmyndare, gode män och förvaltare skall rörande allt som hör till förmynderskapet, godmanskapet eller förvaltarskapet ge överförmyndaren och rätten de upplysningar som infordras.

7 §

För den omyndiges egendom skall förmyndaren, såframt rätten prövar skäl därtill vara för handen, lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Säkerheten skall, på sätt rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

För en omyndigs egendom skall förmyndaren, om rätten finner skäl till det, lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare. Säkerheten skall, enligt vad rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 §

Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtratts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter. Har den som är förklarad omyndig flera förmyndare, förordnar rätten en av dem att ha den omsorg om myndlingens person som anges i 1 §.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtratts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 §

Förmyndare vare pliktig att ersätta skada som han uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat den omyndige.

Äro flera förmyndare ansvariga för skada som de tillskyndat den omyndige, svara de för ersättningen en för alla och alla för en. Ersättningsbeloppet varde förmyndarna emellan slutligen fördelat efter den större eller mindre skuld som prövas ligga envar av dem till last. Finnes någon sakna tillgång till gäldande av vad på honom belöper, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas efter enahanda grunder.

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att ersätta skada som de uppsåtligen eller av vårdslöshet har orsakat den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

Är flera förmyndare, gode män eller förvaltare ansvariga för skada som de har orsakat den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder.

10 §

Vill den omyndige, sedan han blivit myndig, eller ny förmyndare göra anspråk på ersättning efter vad i 9 § stadgas, skall han, såframt de handlingar, varom i 16 kap. 12 § förmåles, överlämnats till honom efter vad där sägs, inom ett år där-efter väcka talan om anspråket, eller vare sin talan förlustig. Vad sålunda stadgats skall ej äga tillämpning, om den avgående förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Vill en omyndig, sedan han blivit myndig, eller en ny förmyndare göra anspråk på ersättning enligt 9 §, skall han, om de handlingar som anges i 16 kap. 12 § har överlämnats till honom, inom ett år där-efter väcka talan om anspråket. I annat fall har han förlorat sin rätt till talan. Vad som nu har sagts gäller inte om den avgående förmyndaren har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

14 kap. Om vård av omyndigs rätt i oskiftat bo

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo vid förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap

1 §

Har omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

Har *en* omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

Vad som föreskrivs i detta kapitel i fråga om förmyndare gäller också i fråga om gode män och förvaltare som har att förvalta del i oskiftat bo. Vad som föreskrivs beträffande omyndig skall därvid gälla den som har god man eller förvaltare.

15 kap. Om förmyndares förvaltning av omyndigs egendom

15 kap. Om förmyndares, gode mäns och förvaltares egendomsförvaltning

20 §

Vad som föreskrivs i 1–18 §§ om förmyndares förvaltning skall gälla också i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

21 §

Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av medel som tillhör den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser. Arvode och ersättning som ej skall utgå av sådana medel skall betalas av kommunen.

22 §

Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1921:281) om allmänna arvsfonden.

16 kap. Om förmyndares redovisningsskyldighet

16 kap. Om förmyndares, *gode mäns och förvaltares* redovisningsskyldighet

2 §

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ingiva* förteckning över egendomen. *Vården som uppnått myndig ålder förklarad omyndig* skall förmyndaren, inom tre månader från det förmyndarskapet inskrevs, till överförmyndaren *ingiva* förteckning över den omyndiges egendom vid tiden för omyndighetsförklaringen.

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller *en* underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren *ge in* *en* förteckning över egendomen.

Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.

Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.

Har den omyndige efter den tid som avses i första stycket erhållit egendom som skall stå under förmyndarens förvaltning, skall förteckning över denna egendom *ingivas* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Har den omyndige eller den som godmanskapet eller förvalterskapet avser efter den tid som avses i första eller andra stycket erhållit egendom som skall stå under förvaltning av förmyndare, *god man* eller förvaltare, skall förteckning över denna egendom *ges in* till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo som tillfallit omyndig, skall förteckning, varom ovan stadgas, *ingivas* först inom en månad efter det bodelning eller skifte skett.

Är det andel i oskiftat bo som *har* tillfallit *en* omyndig eller någon för vilken har förordnats *god man* eller förvaltare, skall förteckning *ges in* först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.

Har rätten beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än sådan som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förval-

taren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

5 §²

Före den 1 mars varje år *avgive* förmyndaren till överförmyndaren årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året, varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avgiva* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skola upptagas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Före den 1 mars varje år *skall* förmyndaren till överförmyndaren *avge* årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren *avge* sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning *skall upptas* tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.

Har rätten inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omvända inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall redogörelse för förvaltningen avges av förmyndaren även för den tid som godmanskapet har varat.

15 §

Bestämmelserna i 1, 3, 4 och 6–14 §§ om förmyndare och förmynd-

² Senaste lydelse 1985:941.

*dares förvaltning gäller även i fråga om godmanskap och förvaltar-
skap.*

17 kap. Om tillsyn över förmyndares förvaltning

17 kap. Om tillsyn över förvaltning som utövas av förmyndare, gode män och förvaltare

7 §

Upphävd genom lag 1974: 1038.

*Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också i fråga om godmanskap och förvaltar-
skap.*

19 kap.

17 §

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *äro* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap och godmanskap som inskrivits och *stå* under deras tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, *vilka* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

Överförmyndare och överförmyndarnämnd *är* skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap och förvaltar-*skap* som *har* inskrivits och *står* under deras tillsyn. Över ärenden rörande *de* förmynderskap, *som* ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

20 kap.

1 §³

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge, underhåll och omyndighetsförklaring eller dess hävande tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

I mål om faderskap, vårdnad, umgänge och underhåll tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

2 §

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt 18 kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kunna* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligga* att förordna god man. *Gode mannen skall samråda med part för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.*

Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt 11 kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej *kan* delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl *föreligger* att förordna god man.

I fråga om ersättning till god man som avses i första stycket gäller vad som föreskrives i 10 kap. 13 § om ersättning åt rättegångsbiträde.

*I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltar-*skaps* omfattning, där den enskilde uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida*

³ Senaste lydelse 1987: 790.

Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part äga motsvarande tillämpning på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

skada av att få del av handlingarna i ärendet, skall rätten förordna en god man enligt 11 kap. att företräda den enskilde i ärendet och bevakas hans eller hennes rätt.

En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.

Då fråga är om omyndighetsförklaring, bör iakttas att förordnande om skyldighet att inställa sig personligen ej ges beträffande den som avses med ansökningen, om inställelsen skulle kunna medföra men eller fara för honom.

2 a §

I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarskaps omfattning, där det inte föreligger fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarskapet skall upphöra eller att dess omfattning skall inskränkas.

Rättegångsbiträde skall inte förordnas, om det är uppenbart att ett biträde inte behövs.

2 b §

Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden.

2 c §

Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

5 §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap gälla i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap. Härvid skola bestämmelserna om omyndig, hans make och närmaste fränder, då fråga är om godmanskap som avses i 18 kap. 3 eller 4 §, gälla den, för vilken god man förordnats, samt dennes make och närmaste fränder. Då fråga är om godmanskap för omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap gäller i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap samt förvaltare och förvaltarskap. Härvid skola bestämmelserna om omyndig, dennes make och närmaste anhöriga, när det är fråga om godmanskap som avses i 11 kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats och dennes make och närmaste släktingar samt i fråga om förvaltarskap den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det fråga om godmanskap för en omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

8 §

Beslut eller dom, som i mål om omyndighetsförklaring eller i ärende om förmynderskap eller godmanskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten, länder till efterrättelse utan hinder av att talan föres däremot. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo häves eller förmyndare eller god man döms till utgivande av försuttet vite.

Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att beslutet överklagas. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo häves eller förmyndare, god man eller förvaltare döms till utgivande av försuttet vite.

11 §

Mot beslut som underrätt har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. 14 §, 11 kap. 15 eller 16 § eller 18 kap. 14 §, skall talan föras särskilt.

Beslut som tingsrätten har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. 16 eller 17 § eller 11 kap. 18 §, 20 § andra stycket eller 23 § tredje stycket skall överklagas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att vårda den enskildes angelägenheter utan begränsning av uppdraget.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

4. Om det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndighetsförklaring

eller hävande av sådan förklaring, skall handläggningen fortsättningsvis anses avse ett ärende angående förvalterskap.

1988/89:LU9

Bilaga 1

5. Förekommer i lag eller annan författning någon hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den bestämmelsen.

2 Förslag till Lag om ändring i vallagen (1972: 620)

1988/89:LU9
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § samt 4 kap. 2 och 11 §§ vallagen (1972: 620)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller *aderton* år *och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.*

Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller arton år.

4 kap.

2 §

I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsskattemyndighetens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som den 1 juni enligt länsskattemyndighetens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig tas dock ej upp i längden.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen.

11 §

Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och *ej på grund av 3 kap. 2 § regeringsformen är utesluten från rösträtt.*

Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och *har uppnått arton års ålder senast på valdagen.*

¹ Lagen omtryckt 1987: 1334.

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt läns-
skattemyndighetens personband ej är kyrkobokförd här.

1988/89:LU9
Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

3 Förslag till Lag om ändring i kommunallagen (1977: 179)

1988/89:LU9

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § kommunallagen (1977: 179) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. *Den som är omyndigförklarad av domstol har dock ej rösträtt.* Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

4 Förslag till Lag om ändring i äktenskapsbalken

1988/89:LU9

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om äktenskapsbalken
dels att 2 kap. 2 § skall upphöra att gälla,
dels att 3 kap. 2 §, 6 kap. 4 §, 7 kap. 3 § och 18 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Den som varken är eller skall vara kyrkobokförd här i landet skall vid hindersprövningen visa upp ett intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet, om ett sådant intyg kan anskaffas.

Om det fordras tillstånd *eller samtycke* till äktenskapet, skall bevis om tillståndet *eller samtycket* visas upp vid hindersprövningen.

Om det fordras tillstånd till äktenskapet, skall bevis om tillståndet visas upp vid hindersprövningen.

6 kap.

4 §

Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare *eller* god man för den sjuka eller bortavarande maken.

Kan den ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv sköta sina angelägenheter och fattas det medel för familjens underhåll, får den andra maken i behövlig omfattning lyfta den sjuka eller bortavarande makens inkomst och avkastning av dennes egendom samt kvittera ut banktillgodohavanden och andra penningmedel. Detta gäller dock ej, om samlevnaden mellan makarna har upphört eller om det finns fullmäktig, förmyndare, god man *eller förvaltare som har rätt att företräda* den sjuka eller bortavarande maken *i dessa angelägenheter.*

Rättshandling som avses i första stycket är bindande för den sjuka eller bortavarande maken även om medlen inte behövdes för familjens underhåll, såvida tredje man varken insåg eller borde ha insett att behovet inte förelåg.

7 kap.

3 §

Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem skall vara dennes enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen skall vara giftorättsgods.

Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna.

Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna.

Detta gäller även om någon av dem är *omyndig*. I så fall skall dock förmyndarens skriftliga medgivande inhämtas.

Detta gäller även om någon av dem är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. I så fall skall dock förmyndarens *eller förvaltarens* skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord skall registreras hos domstolen. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till domstolen inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till domstolen.

18 kap.

1 §

Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt 18 kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig och det finns särskilda skäl att förordna god man.

Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller 10 kap. 13 § föräldrabalken.

Om den som talan enligt denna balk riktas mot saknar känt hemvist och det inte heller kan klarläggas var den parten uppehåller sig, skall dennes rätt i saken bevakas av god man enligt 11 kap. föräldrabalken. Detsamma gäller, om den som har känt hemvist utom riket inte kan nås för delgivning eller om denne underlåter att utse ombud för sig och det finns särskilda skäl att förordna god man.

Gode mannen skall samråda med den som han har förordnats för, om det kan ske. I fråga om ersättning till gode mannen gäller 20 kap. 2 b § föräldrabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

5 Förslag till Lag om ändring i ärvdabalken

1988/89:LU9

Bilaga 1

Häri genom föreskrivs att 12 kap. 9 och 11 §§, 17 kap. 2 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 1 och 18 §§, 20 kap. 8 § samt 24 kap. 4 och 5 §§ ärvdabalken¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

9 §

Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *må* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *ock* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i 18 kap. föräldrabalken.

För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* ägaren, skall ersättning *gäldas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställes* under vård och förvaltning av god man.

Om nyttjanderättshavaren genom vanvård av egendomen eller genom annat otillbörligt förfarande uppenbarligen äventyrar ägarens bästa, *får* rätten på ansökan ålägga honom att ställa säkerhet för egendomen eller *också* förordna, att denna skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i 11 kap. föräldrabalken.

För skada, som nyttjanderättshavaren uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* ägaren, skall ersättning *betalas*, då nyttjanderätten upphör eller egendomen *ställs* under vård och förvaltning av god man.

11 §

Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i 18 kap. föräldrabalken.

Skall enligt testamente någon njuta avkomst av egendom i kvarlåtenskapen och egendomen, till betryggande av hans rätt, sättas under särskild vård, skall den, där ej annat följer av testamentet, ställas under förvaltning av god man som avses i 11 kap. föräldrabalken.

17 kap.

2 §

Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.

Ej må underårig avsäga sig arv, *ej heller omyndigförklarad utan förmyndarens skriftliga samtycke*.

En underårig *får inte* avsäga sig arv. *Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget får inte* avsäga sig arv *utan förvaltarens skriftliga samtycke*.

¹ Balken omtryckt 1981:359.

Där ej annat framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse ock mot arvinges avkomlingar.

Om något annat inte framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse också mot arvinges avkomlingar.

18 kap.

2 §

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt 18 kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare eller av den som i annat fall har att förvalta boet, skall egendomen, om den ej står under vård av förmyndare, syssloman eller annan, vårdas av delägare som sammanbodde med den avlidne eller annars kan ta hand om egendomen. Den som har tagit hand om egendomen skall genast underrätta övriga delägare om dödsfallet och, om det behövs god man för någon delägare, göra anmälan hos rätten enligt 11 kap. föräldrabalken. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

Finns det inte någon som sålunda tar hand om den dödes egendom, skall medlem av hushållet som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det ta hand om egendomen samt tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Då anmälan skett eller förhållandet på annat sätt blir känt, skall socialnämnden, om det behövs, göra vad som enligt första stycket åligger delägare. För kostnaderna med anledning av detta har kommunen rätt till ersättning av boet.

19 kap.

1 §

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handhava* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsett att i *avseende* å förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *ock* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verk-

Då dödsbodelägare begär det, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap *handha* förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i *fråga om* förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äger jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall *också* meddelas på begäran av den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestäm-

ställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antagas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken god man förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan göres av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *varder kunnigt*, meddela beslut som i första stycket sägs.

Beslut enligt denna paragraf *må* grundas *jämväl* å testamente som ej vunnit laga kraft.

melsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den som står i ansvar för betalning av gäld efter den döde, där det måste *antas* att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt 11 kap. 3, 4 eller 7 § föräldrabalken god man eller *förvaltare* förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt testamente egendomen vara undantagen delägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller kan den utsedde ej utföra uppdraget, skall rätten, då ansökan görs av någon vars rätt är beroende av utredningen eller förhållandet eljest *blir känt*, meddela beslut som *avses* i första stycket.

Beslut enligt denna paragraf *får* grundas *även på* testamente som ej vunnit laga kraft.

18 §

Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *tillskyndat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.

Äro flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svara de en för alla och alla för en*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som provas ligga envar av dem till last.

Om skyldighet att hos bank ned-sätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkomma* omyndig eller den för vilken god man förordnats, stadgas i föräldrabalken.

Boutredningsman är pliktig att ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet *vållat* dödsboet eller någon, vars rätt är beroende av utredningen.

Är flera utredningsmän ersättningspliktiga, *svarar de solidariskt*. Ersättningsbeloppet skall utredningsmännen emellan slutligen fördelas efter den större eller mindre skuld som provas ligga envar av dem till last.

Om skyldighet att hos bank ned-sätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som *tillkommer* omyndig eller den för vilken god man eller *förvaltare* förordnats, stadgas i föräldrabalken.

20 kap.

8 §

Bouppteckning skall inom en månad efter upprättandet jämte bestyrkt avskrift för registrering in-

Bouppteckning skall inom en månad efter upprättande jämte bestyrkt avskrift för registrering ges

givas till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finnes*, till Stockholms tingsrätt. Äro flera bouppteckningar, *skola de ingivas* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

in till rätten i den ort där den döde skolat svara i tvistemål i allmänhet eller, om behörig domstol ej sålunda *finns*, till Stockholms tingsrätt. *Finns det* flera bouppteckningar, *skall de ges in* samtidigt; och skall tiden härför räknas från det den sista bouppteckningen upprättades.

Bestyrkt avskrift av bouppteckningen skall förvaras hos rätten.

Har omyndig del i boet eller *finnes* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ingivas* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *må* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.

Har omyndig del i boet *eller är någon för vilken förvaltare enligt föräldrabalken har förordnats* delägare eller *finns* delägare, för vilken god man skall förordnas, skall ytterligare en bestyrkt avskrift *ges in* för varje överförmyndare som skall ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, *förvaltarskap* eller godmanskap. Är bouppteckningen av vidlyftig beskaffenhet, *behöver* denna avskrift omfatta endast erforderliga delar.

Äro ej erforderliga avskrifter *ingivna*, *skola* sådana *tagas* på boets bekostnad.

Är *inte* erforderliga avskrifter *ingivna*, *skall* sådana *tas* på boets bekostnad.

24 kap.

4 §

Träder efterlevande make, som deltagit i avtalet, i nytt gifte, eller dör delägare och efterlämnar han såsom dödsbodelägare någon, som ej deltagit i avtalet, skall detta, om uppsägning sker inom fyra månader därefter, upphöra att gälla tre månader efter uppsägningen.

Där förmyndare *eller* god man deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets *eller* godmanskapets upphörande rätt till uppsägning som i första stycket *sägs* tillkomma den *å* vars vägnar avtalet slutits.

Om förmyndare, god man *eller förvaltare* deltagit i avtalet, skall vid förmynderskapets, godmanskapets *eller förvaltarskapets* upphörande rätt till uppsägning som *avses* i första stycket tillkomma den *på* vars vägnar avtalet slutits.

5 §

Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *voro* avgörande, eller *finnes* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *må* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.

Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för

Har, efter det avtal om sammanlevnad i oskiftat bo slutits, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden som därvid *var* avgörande, eller *be- finns* avtalet av annan särskild orsak ej böra bestå, *får* rätten på delägares talan förklara, att avtalet skall upphöra att gälla.

Om hävande av avtal, vars fortsatta bestånd medför äventyr för

delägare som är omyndig eller för vilken god man är förordnad, är särskilt stadgat.

delägare som är omyndig eller för vilken god man *eller förvaltare* är förordnad, är särskilt stadgat.

1988/89:LU9
Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §¹

Har egendom i dödsbo, vilken förvaltats av god man, *som i 11 kap. 4 § lagen om förmynderskap sägs*, efter preskription av rätt att *taga* arv eller testamente eller *ock eljest* tillfallit fonden, *vare han pliktig* fullgöra vad enligt 8 § första stycket åligger god man, som där avses.

Har egendom i dödsbo, vilken förvaltas av god man *enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken*, efter preskription av rätt att *ta* arv eller testamente eller *annars* tillfallit fonden, *är denne skyldig att* fullgöra vad *som* enligt 8 § första stycket åligger *en* god man som där avses.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1933: 318.

7 Förslag till Lag om ändring i jordabalken

1988/89:LU9

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 3 § jordabalken¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

3 §

Bestämmelserna i 1 och 2 §§ äger ej tillämpning, om

1. handling på vilken äganderätten grundats är förfalskad eller på rätte ägarens vägnar utfärdad av någon som saknade behörighet därtill eller är ogiltig såsom tillkommen under sådant tvång som avses i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,

2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet,

2. rätte ägaren, när han utfärdade den handling på vilken äganderätten grundats, var i konkurs eller omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller inte hade rådighet över den fasta egendomen på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom,

3. förvärvet enligt lag är ogiltigt, enär det icke skett i föreskriven form eller med iakttagande av andra föreskrivna villkor eller med samtycke av någon vars rätt beröres eller med stöd av tillstånd eller annan åtgärd av domstol eller annan myndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § fastighetsbildningslagen (1970:988)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

12 §

Om god man enligt 18 kap. 4 § föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

Om god man enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken behöver förordnas, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla detta hos rätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1971:1035.

Lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 10 och 30 §§ lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Kallelse och delgivning enligt 9 § ombesörjes av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt 18 kap. 4 § föräldrabalken behöver förordnas.

Kallelse och delgivning enligt 9 § ombesörjs av den som skall hålla sammanträdet. Denne skall vidare göra anmälan hos rätten, när god man enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken behöver förordnas.

30 §

Styrelsen för samfällighetsförening skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte i den ort där medlemmarnas fastigheter eller huvuddelen av dessa ligger. Styrelseledamot skall vara myndig.

Styrelsen för samfällighetsförening skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte i den ort där medlemmarnas fastigheter eller huvuddelen av dessa ligger. Styrelseledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987: 128.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1, 6, 10 a och 13 §§, 8 kap. 2 §, 10 kap. 7 §, 12 kap. 2 § och 20 kap. 14 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

1 §¹

Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

Ej må den utöva domarämbete, som är *omyndig eller* i konkurstillstånd.

Ej må den utöva domarämbete, som är i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Om kunskapsprov och villkor i övrigt för utövande av domarämbete förordnar regeringen.

6 §²

Valbar till nämndeman är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten, och *ej* fyllt sjuttio år. Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.

Valbar till nämndeman är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten, och *som inte är underårig eller har fyllt sjuttio år och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.* Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.

Ej må någon samtidigt vara nämndeman i hovrätt och tingsrätt. Ej må annan vägra att mottaga uppdrag som nämndeman än den som fyllt sextio år eller eljest uppgiver giltigt hinder. Den som avgått som nämndeman vare ej skyldig att åter inträda förrän efter sex år.

Rätten prövar själv mantal den valdes behörighet.

10 a §³

Regeringen förordnar för tre år i sänder dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a §. Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstående del av perioden. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett

¹ Senaste lydelse 1974: 573.

² Senaste lydelse 1976: 560.

³ Senaste lydelse 1985: 415.

mål en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurstillstånd.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

13 §⁴

Domare *vare* jävig att handlägga mål:

Domare *är* jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada;

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare *eller* god man för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man *eller förvaltare* för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

⁴ Senaste lydelse 1973:240.

8 kap.

2 §

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare,
2. har hemvist i Sverige,
3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
5. har gjort sig känd för redbarhet, och
6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2.

Den som är *omyndig* eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985: 354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Den som är försatt i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985: 354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

10 kap.

7 §

Tvist på grund av förmyndares eller god mans förvaltning *må* väckas vid den rätt, där förmynderskapet eller godmanskapet är eller senast varit inskrivet, eller *ock* vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *må* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort, där förvaltningen förts.

Tvist på grund av förmyndares, god mans *eller förvaltares* förvaltning *får* väckas vid den rätt där förmynderskapet, godmanskapet *eller förvaltarskapet* är eller senast varit inskrivet, eller *också* vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

Har någon eljest haft annans egendom till förvaltning, *får* tvist på grund av förvaltningen väckas vid rätten i den ort där förvaltningen förts.

12 kap.

2 §⁵

Såsom ombud *må* ej brukas annan än den som rätten med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet finner lämplig att vara ombud i målet.

⁵ Senaste lydelse 1956: 230.

Ombud skall vara svensk medborgare med hemvist inom riket; dock må även annan brukas såsom ombud, om rätten med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter finner det lämpligen kunna ske.

Ej må den vara ombud, som är omyndig eller i konkursstillstånd.

Ej må den vara ombud, som är underårig eller i konkursstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

20 kap.

14 §⁶

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, äge hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. Rör brottet den omyndiges person, äge den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål äge motsvarande tillämpning beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande gälle vad i 12 kap. är stadgat.

Är målsäganden omyndig och rör brottet egendom, varöver han ej råder, eller rättshandling, som han ej själv äger ingå, får hans ställföreträdare angiva brottet eller tala därå. Samma rätt har en förvaltare enligt föräldrabalken för en målsägandes räkning när brottet rör egendom eller rättshandling som omfattas av förvaltarens uppdrag. Rör brottet den omyndiges person, får den som har vårdnaden om honom angiva brottet eller tala därå. Vad i 11 kap. 2–5 §§ är stadgat om part och ställföreträdare i tvistemål tillämpas beträffande målsägande, även om han ej för talan.

Om rättegångsombud för målsägande gäller vad i 12 kap. är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

⁶ Senaste lydelse 1974: 239.

11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

1988/89:LU9

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som föreskrives nedan i denna paragraf.

Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten hava den sammansättning som anges i tredje stycket,

om ärendet är tvistigt,

om eljest särskild anledning föreligger därtill, eller

om ärendet angår

1. tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 2 § äktenskapsbalken,

2. talan mot överförmyndares beslut,

3. nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond eller tillstånd till vinstutdelning i bolag eller till fusion,

4. förvaltning av stiftelse, eller

5. tillstånd till viss förvaltningsåtgärd i annat fall än som avses ovan i detta stycke.

I fall som avses i andra stycket skall rätten bestå av en lagfaren domare och nämndemän, när ärendet skall prövas enligt äktenskapsbalken, lagen (1987: 232) om sambors gemensamma hem eller föräldrabalken, och annars av minst tre och högst fyra lagfarna domare. När nämndemän ingår i rätten, skall 14 kap. 17 § äktenskapsbalken tillämpas.

Regeringen får för andra fall än som avses i andra stycket föreskriva att tjänstemän som inte är lagfarna får handlägga ärenden som är av enkel beskaffenhet och som avser

1. förordnande eller entledigande av förmyndare eller god man,

2. inskrivning av förmynderskap eller godmanskap,

3. avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman och förordnande eller entledigande av boutredningsman,

4. förordnande av bodelningsförrättare,

5. förordnande av skiftesman vid arvskifte, eller

6. dödande av handlingar och inteckningar enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling, dock ej i fall som avses i 12 a § nämnda lag.

Underrätt är vid handläggning av ärende domför med en lagfaren domare, om ej annat följer av vad som föreskrivs nedan i denna paragraf.

Vid annan handläggning än som sägs i 3 eller 4 § skall rätten ha den sammansättning som anges i tredje stycket,

1. anordnande, upphörande eller ändring av förvaltare enligt 11 kap. 7, 19 eller 23 § föräldrabalken,

1. förordnande eller entledigande av förmyndare, god man eller förvaltare,

2. inskrivning av förmynderskap, godmanskap eller förvaltare,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1987: 1109.

Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

15 §

Vad i denna lag *stadgas* skall *äga motsvarande tillämpning* i fråga om vård av värdehandlingar, som *tillhöra* den, för vilken god man *förordnats efter vad i 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken stadgas, så ock i* fråga om medel, som för *hans* räkning *innestå* hos bank och *ej må uttagas* utan överförmyndarens tillstånd.

Vad *som föreskrivs i denna lag* skall *tillämpas även* i fråga om vård av värdehandlingar som *tillhör* den, för vilken god man *enligt 11 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken eller förvaltare enligt samma balk har förordnats, liksom i* fråga om medel som för *sådan persons* räkning *står inne* hos bank och *inte får tas ut* utan överförmyndarens tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1976: 616.

Härigenom föreskrivs att 9, 12 och 19 §§ lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I *sammanhang* med förordnande om offentlig auktion *bestämme* rätten *ock*, där sådant av någon delägare *yrkas*, ett pris, *varunder* godset *ej* må försälas. Är fråga om försäljning av fastighet, *däri* omyndig har del, skall sådant pris *utsättas*, *ändå* att yrkande *därom* *ej* *framställles*.

I *samband* med ett förordnande om offentlig auktion *skall* rätten *också*, om det *yrkas* av någon delägare, *bestämma* ett pris *under vilket* godset *inte* får försälas. Är det fråga om försäljning av *en* fastighet, *i vilken* *en* omyndig har del *eller* som till någon del omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken, skall ett sådant pris *bestämmas*, även om det *inte* *yrkas* av någon.

I övrigt *varde* försäljningsvillkoren *bestämda* av gode mannen.

I övrigt *skall* försäljningsvillkoren *bestämmas* av gode mannen.

12 §¹

Äro samtliga delägare vid auktionen *tillstådes* och *varda* de överens om antagande eller förkastande av anbud, som å auktionen göres *skall* vid deras beslut *bero*; *dock* att, där fråga är om fastighet, *vari* omyndig har del, försäljning *ej* må ske, utan den omyndiges andel *varder* betald efter det enligt 9 § *utsatta* pris.

Om samtliga delägare är närvarande vid auktionen och de är överens om att anta eller förkasta ett anbud som lämnas på auktionen, gäller deras beslut. Är det fråga om en fastighet, för vilken rätten utan yrkande enligt 9 § skall bestämma ett visst lägsta pris, får försäljning dock inte ske om inte den omyndiges andel eller den andel som omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken blir betald enligt det bestämda priset.

Varda delägarna *ej* ense, efter ty *nyss* är sagt, gälle högsta anbudet såsom antaget, där det *ej* understiger pris, som enligt 9 § må vara utsatt. Är lott i samfällad fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande andel i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, *må* *ej* anbudet antagas, med mindre ägare av övriga lotter det medgiva; dock att vad sålunda föreskrivits

Är delägarna *ej* ense, gäller högsta anbudet såsom antaget, om det *ej* understiger det pris som har bestämts enligt 9 §. Är lott i samfällad fastighet särskilt intecknad och uppgår den på sådan lott belöpande andelen i den bjudna köpeskillingen icke till beloppet av den gäld, för vilken lotten på grund av inteckning häftar, får anbudet *inte* antas, om inte ägare av övriga lotter medger det. Vad som nu har sagts gäller dock inte, om försäljningen avser

¹ Senaste lydelse 1907: 83 s. 3.

icke äger tillämpning, där försäljningen avser att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslagen.

att från två eller flera hemmanslotter avsöndra mark, som varit *anslagen* till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp.

19 §²

Vad i denna lag finnes stadgat äge ej tillämpning å sådan samfällighet, som avses i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, eller å sådan allmänning, som avses i lagen (1952:166) om häradsallmänningar eller lagen (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna; ej heller vare i något fall lagens föreskrifter tillämpliga i fråga om bildande av jaktvårdsområde, bestående av allenast en fastighet, eller av fiskevårdsområde, omfattande allenast en fastighet eller det till allenast en fastighet hörande fisket.

Beträffande egendomsförhållanden som rör makar, sambor, delägare i oskiftat dödsbo, bolagsmän, redare som ingått överenskommelse om partrederi eller deltagare i samma gruvrörelse finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *vari omyndig äger del.*

Bestämmelserna i 15 kap. 15 § föräldrabalken skall inte tillämpas i fråga om försäljning enligt denna lag av samfälld fast egendom, *som till någon del ägs av omyndig eller omfattas av ett förvaltarskap enligt föräldrabalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

² Senaste lydelse 1987: 796.

Lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Där fullmaktsgivaren förklaras omyndig eller kommer under annans målsmanskap, have rättshandling, som fullmäktigen företager, icke större verkan än den skulle haft, om fullmaktsgivaren själv företagit densamma.

Om fullmaktsgivaren får en förvaltare enligt föräldrabalken, har en rättshandling som fullmäktigen företar och som omfattas av förvaltarens uppdrag inte större verkan än den skulle ha haft, om fullmaktsgivaren själv hade företagit rättshandlingen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1936: 81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1936: 81) om skuldebrev skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

Ändå att ny borgenär är i god tro, må gäldenären mot honom göra gällande:

att skuldebrevet är förfalskat, eller å gäldenärens vägnar utfärdat av någon som därtill saknade behörighet, eller ogiltigt såsom tillkommet under tvång varom sägs i 28 § lagen om avtal, eller såsom utfärdat av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet; eller

att skuldebrevet dödats eller betalning fullgjorts genom fordringsbeloppets nedsättande i allmänt förvar, eller att borgenären i följd av preskription eller proklama förlorat sin talan, eller att skuldförhållandet ändrats genom tvångsackord.

Även om en ny borgenär är i god tro, får gäldenären mot honom göra gällande att skuldebrevet är förfalskat, att det på gäldenärens vägnar har utfärdats av någon som saknade behörighet till det eller att det är ogiltigt på grund av att det har kommit till under sådant tvång som anges i 28 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Vidare får gäldenären även mot en godtroende borgenär göra gällande att skuldebrevet har utfärdats av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet eller inte hade rätt att utfärda skuldebrevet på grund av att en förvaltare enligt föräldrabalken var förordnad för honom.

Slutligen får gäldenären även mot en godtroende borgenär åberopa att skuldebrevet har dödats eller att betalning har fullgjorts genom att fordringsbeloppet har satts ned i allmänt förvar eller att borgenären på grund av preskription eller proklama har förlorat sin talan eller att skuldförhållandet har ändrats genom tvångsackord.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

När ansökan om äktenskapsskillnad eller anmälan enligt 9 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken har gjorts, får vardera maken ansöka om kallelse på egna eller andra makens okända borgenärer.

Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *förmyndaren*, när någon har förklarats omyndig.

Kallelse på okända borgenärer får också sökas av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken*.

6 §

En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *förmyndare*, gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *förmyndaren*. Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

En borgenär, som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Har kallelsen skett på ansökan av *god man eller förvaltare enligt föräldrabalken*, gäller vad som har sagts om gäldenären i stället *gode mannen eller förvaltaren*. Anmälan behövs inte, om borgenären inom anmälningstiden åberopar sin fordran i gäldenärens konkurs eller i förhandling om offentligt ackord.

Förlust av rätten att kräva ut en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1987: 810.

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 8 och 10 §§ samt 20 kap. 8 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 kap.

8 §

Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren.

Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må* pensionen eller förmånen *indragas* för viss tid eller tills vidare.

Försäkrad som åtnjuter förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall beträffande försäkrad, vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet, så ock den som åtnjuter änkepension eller förmån enligt 9 kap. gälla, om förhållandena så ändras att rätten till pensionen eller förmånen därav påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*

Underlåts anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.

10 §

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antagas* att han avlidit, *äga* hans efterlevande *åtnjuta* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *må* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortovarande*. I fråga om omyndig *må* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Finnes den bortovarande sedermera vara vid liv, skall pension ej vidare utgå.*

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortavarande*. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken. Visar det sig sedermera att*

¹ Lagen omtryckt 1982: 120.

*den bortavarande är vid liv skall
pension ej vidare utgå.*

20 kap.

8 §

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter, som *äro* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande omyndig *åvilar* uppgiftsskyldigheten förmyndaren.

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, av riksförsäkringsverket, lämna de uppgifter som *är* av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande *den som är omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* har förmyndaren eller, *om det kan anses följa av uppdraget, gode mannen eller förvaltaren* skyldighet att lämna uppgifterna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 8 och 11 §§ lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §²

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *här om* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrives* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Uppbäres* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är *jämväl* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan *om detta* till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och *mantalsskrivs* i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget. Uppbärs* förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, *gode man eller förvaltare*, är *även* sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

11 §

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *ävensom* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *äro* med sanningen överensstämmande. För *omyndig* sö-

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt *samt* en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna *är* med sanningen överensstämmande. För sökande *som är omyndig*

¹ Lagen omtryckt 1976: 1014.

² Senaste lydelse 1987: 207.

Nuvarande lydelse

kande skall förklaringen avgivas av förmyndaren.

Föreslagen lydelse

dig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken skall förklaringen avgas av förmyndaren eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.

1988/89:LU9

Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § studiestödslagen¹ (1973: 349) skall ha följande lydelse.

9 kap.

2 §

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig *på grund av ålder*, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § och 8 kap. 6 § lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 kap.

12 §

Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare.

Har försäkrad blivit borta under resa eller i annat sammanhang och kan det antagas att han har avlidit till följd av arbetsskada, har hans efterlevande rätt till livränta. Som villkor för utbetalning av livränta får dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig får sådan förklaring krävas från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.*

Visar det sig sedermera att den försäkrade är vid liv eller att han har avlidit av annan orsak än arbetsskada, upphör rätten till livränta.

8 kap.

6 §

Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig, skall uppgifterna lämnas av förmyndaren.

Den som har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag. Är den förmånsberättigade omyndig *eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken förordnats för honom*, skall uppgifterna lämnas av förmyndaren *eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltare.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1977: 264.

Lag om ändring i lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*23 §¹

Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmättningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som är omyndigförklarad tillämpas även i fråga om delpension.

Bestämmelserna i 16 kap. 12 §, 17 kap. 1 § och 20 kap. 5, 6 och 8 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den pensionsberättigade, sammanträffande av förmåner, preskription, utmättningsförbud och uppgiftsskyldighet beträffande den som *har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken* tillämpas även i fråga om delpension.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1983: 197.

Härigenom föreskrivs att 48 § socialtjänstlagen (1980: 620) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*48 §¹

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum

1 kap. 4 § föräldrabalken,

2 kap. 1, 4–6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,

3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken,

7. kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp,

11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 25, 27 eller 28 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964: 143) om bidragsförskott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1981: 1244.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1944: 133) om kastrering skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 §¹

Kastrering *må*, där ej nedan an-
norlunda stadgas, *företagas alle-
nast* efter tillstånd av socialstyrel-
sen. Sådant tillstånd *må icke* läm-
nas för någon, *med mindre* tillfälle
att yttra sig, där så kan ske, beretts,
om han är underårig den som har vård-
naden om honom, *om han är
omyndigförklarad hans förmynda-
re*, om han är gift hans make samt
om han är intagen *å* allmän anstalt
dennas läkare och föreståndare.

Kastrering *får*, om ej nedan an-
norlunda stadgas, *företas endast* ef-
ter tillstånd av socialstyrelsen. Så-
dant tillstånd *får inte* lämnas för nå-
gon, *såvida inte* tillfälle att yttra
sig, där så kan ske, *har* beretts, om
han är underårig den som har vård-
naden om honom, om han är gift
hans make samt om han är intagen
på allmän anstalt dennas läkare och
föreståndare.

På den som har fyllt tjugotre år och är i stånd att lämna giltigt samtycke
får kastrering enligt 1 § andra stycket företagas utan socialstyrelsens till-
stånd, om den läkare som utför ingreppet samt någon annan läkare i den
tjänstställning regeringen föreskriver, i skriftligt utlåtande, med angivan-
de av grunden för åtgärden på heder och samvete har förklarat förutsätt-
ningarna för densamma föreligga. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som
är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller hem som avses i lagen
(1981: 1243) om vård av missbrukare i vissa fall eller som är intagen på
sjukhus med stöd av lagen (1966: 293) om beredande av slutén psykiatrisk
vård i vissa fall.

Vid prövning som avses i andra stycket skall i tillämpliga delar iakttagas
vad i första stycket andra punkten stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1981: 1254.

Lag om ändring i lagen (1966: 293) om beredande av slutn
psykiatrisk vård i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1966: 293) om beredande av slutn
psykiatrisk vård i vissa fall¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Patienten eller hans make, om
makarna sammanbodde vid tiden
för intagningen, eller annan, som då
stadigvarande sammanbodde med
honom eller hans barn, fader, mo-
der, syskon, förmyndare eller gode
man får göra ansökan om utskriv-
ning.

Patienten eller hans make, om
makarna sammanbodde vid tiden
för intagningen, eller annan, som då
stadigvarande sammanbodde med
honom, eller hans barn, fader, mo-
der, syskon, förmyndare, gode man
eller förvaltare får göra ansökan om
utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden göres skriftligen. Om patient som
avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på
sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möj-
lighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta
erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning
förrän en månad förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1982: 782.

Lag om ändring i transplantationslagen (1975: 190).

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ transplantationslagen (1975: 190) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.

Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tages* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet *förmyndare eller god man* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *icke företas* mot givarens vilja.

Ingrepp som avses i denna lag får *företas* på *en* levande person om denne skriftligen samtyckt till ingreppet.

Ingrepp på den som ej fyllt aderton år eller som på grund av psykisk sjukdom, hämmad förståndsutveckling eller psykisk abnormitet av annat slag saknar förmåga att lämna samtycke enligt första stycket får ske om medicinska skäl påkallar att biologiskt material för transplantation *tas* från denne. I fall som nu nämnts fordras socialstyrelsens tillstånd till ingreppet. Innan styrelsen avgör tillståndsfrågan skall beträffande den som är underårig hans vårdnadshavare och beträffande den som lider av psykisk abnormitet *god man eller förvaltare* beredas tillfälle att yttra sig. Tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger. Ingrepp får *inte företas* mot givarens vilja.

5 §

Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, *förmyndare eller god man* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Vill någon komma i fråga som givare av biologiskt material skall den läkare som enligt 3 § har rätt att besluta om ingrepp upplysa honom och, i förekommande fall, vårdnadshavare, *god man eller förvaltare* om ingreppets beskaffenhet och om de risker som är förknippade med detta. Samtycke som avses i 4 § skall lämnas till läkaren. Denne skall därvid förvissa sig om att givaren har förstått innebörden av upplysningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Härigenom föreskrivs att 6 och 11 §§ lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare eller god man.

Särskilda omsorger skall ges den psykiskt utvecklingsstörde endast om han begär det. Om han är under 15 år eller, i annat fall, om han uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, skall de särskilda omsorgerna ges på begäran av vårdnadshavare, förmyndare, god man eller förvaltare enligt föräldrabalken.

11 §

Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva förmyndare eller god man samt när en omyndighetsförklaring bör kunna hävas eller ett godmanskap kunna upphöra.

Landstingskommunen skall anmäla till överförmyndaren när en psykiskt utvecklingsstörd kan antas behöva god man eller förvaltare samt när ett godmanskap eller förvalterskap bör kunna upphöra eller uppdragets omfattning ändras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 23 § och 3 kap. 3 § bankrörelselagen (1987: 617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

23 §

En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare *eller* god man förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare *eller* god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

Medel som en förmyndare, god man *eller förvaltare* förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndare kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare, god man *eller förvaltare* utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

3 kap.

3 §

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begräns-*

*ning av förvaltaruppdraget får inte
vara revisor.*

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till bankens styrelse anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 § om behörighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 13 och 16 §§ 4 kap. 4 § samt 7 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987: 618) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av andra stycket får ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte om annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

3 kap.

13 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

16 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägars rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggnad av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägars räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt 11 kap. 3 § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägars räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

4 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer el-

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer el-

ler om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iaktas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

ler om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iaktas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var underårig eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.

7 kap.

3 §¹

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till de offentliga styrelseledamöterna eller arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1987: 1248.

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 12 och 15 §§, 4 kap. 3 §, 8 kap. 4 § samt 10 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975: 1385)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

Aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. Stiftare skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige eller svensk juridisk person. Handelsbolag får dock vara stiftare endast om varje obegränsat ansvarig bolagsman är svensk medborgare och bosatt i Sverige. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan medge annan än som angivits nu att vara stiftare.

Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara stiftare.

Den som är *underårig* eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget kan ej vara stiftare.

3 kap.

12 §

I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *mottaga* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptagas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare eller god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltare eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och *motta* emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran *upptas* i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare, god man eller förvaltare för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltare eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *beröres* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som *berörs* av förhållanden som antecknats i förteckningen.

¹ Lagen omtryckt 1982: 739.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägars rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *äga* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggnad av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrkes* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När god man på grund av förordnande *jämlikt* 18 kap. 4 § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägars räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

Vad som sägs i denna lag om aktieägars rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även beträffande den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller bestämmelse att han skall *ha rätt att* företräda aktierna och, beträffande avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggnad av hans avkomsträtt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införingen skall göras anteckning om äganderättsförvärvet och om den med nyttjande- eller avkomsträtten förenade rätten att i bolaget företräda aktierna. I fråga om införing av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införing av aktieägare. Dock skall påskrift om införingen ej ske på aktiebrevet. När det *styrks* att nyttjande- eller avkomsträtten upphört, skall anteckning därom göras i aktieboken.

När *en* god man på grund av förordnande *enligt* 11 kap. 3 § första stycket 5 föräldrabalken förvaltar aktier för blivande aktieägars räkning, skall blivande ägare på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

3 §

Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Användes* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Aktieägare som har företrädesrätt att *delta* i emission har rätt att för varje aktie få särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Är bolaget ej avstämningsbolag, får till aktiebrev hörande kupong användas som emissionsbevis. *Används* ej kupong som emissionsbevis, skall i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förse med påskrift härom, om ej kuponger *användes* som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttagas* och ej heller om mottagaren var omyndig.

Begagnar aktieägare sin företrädesrätt att *delta* i emission i bolag som ej är avstämningsbolag, skall det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas förse med påskrift härom, om ej kuponger *används* som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägaren genast i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt översändas till den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 §. Var han vid mottagandet ej berättigad, skall bolaget likväl anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock ej, om bolaget eller värdepapperscentralen hade kännedom om att handlingen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort *iakttas* och ej heller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med ett uppdrag som omfattar denna angelägenhet*.

8 kap.

4 §²

Styrelseledamot och verkställande direktör skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämföras medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av nu angivna länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs kan ej vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamot och verkställande direktör skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämföras medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av nu angivna länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

² Senaste lydelse 1984: 943.

10 kap

2 §³

Revisor skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara revisor.

Revisor skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara revisor.

Revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses auktoriserat eller godkänt revisionsbolag. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Bolag som utses till revisor skall till styrelsen för det bolag som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 4, 12 och 15 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

³ Senaste lydelse 1985:939.

Härigenom föreskrivs att 33 § aktiefondslagen (1974: 931) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §¹

I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrives* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.

Om utdelningskuponger till fondandelsbevis finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig.

I fråga om fondandelsbevis gäller, om annat ej följer av denna lag, i tillämpliga delar vad i lagen (1936: 81) om skuldebrev *föreskrivs* om löpande skuldebrev. Härvid är den som innehar fondandelsbevis ställt till viss man eller order och enligt fondbolagets påskrift på beviset anges vara ägare till fondandel som beviset avser likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av fondandel som beviset avser.

Utfärdas fondandelsbevis utan utdelningskuponger och innehåller fondbestämmelserna föreskrift att den som i fondbolagets register över innehav av fondandelar är antecknad såsom ägare av fondandel är behörig att uppbära på andelen belöpande utdelning, skall betalning av utdelning till denne anses giltig, även om han saknade rätt till utdelningen. Vad nu sagts gäller dock ej, om fondbolaget hade kännedom om att utdelningen kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttagas eller om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med ett uppdrag som omfattar denna angelägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1975: 1392.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 12 och 15 §§, 4 kap. 6 §, 8 kap. 4 § samt 10 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

Ett försäkringsbolag skall bildas av en eller flera stiftare. Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige eller svenska juridiska personer. Handelsbolag får dock vara stiftare endast om varje obegränsat ansvarig bolagsman är svensk medborgare och bosatt i Sverige.

Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara stiftare.

Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara stiftare.

3 kap.

12 §

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare *eller* god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare, god man *eller förvaltare* för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan förteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

15 §

Vad som sägs i denna lag om aktieägars rätt att i bolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en

bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträtts-havaren, att aktierna till tryggnad av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägare. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägars räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

När en god man på grund av ett förordnande enligt 11 kap. 3 § *förs-ta stycket* 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägars räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

4 kap.

6 §

De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag, skall anteckning härom göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin

skyldighet om mottagaren var omyndig.

skyldighet om mottagaren var omyndig *eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken förordnad att företräda honom i denna angelägenhet.*

8 kap.

4 §

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

10 kap.

3 §

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande försäkringsinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara revisor.

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande försäkringsinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses auktoriserade eller godkända revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserade revisionsbolag med auktoriserade revisorer och godkända revisionsbolag med godkända revisorer. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för det bolag som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. I ett auktoriserat revisionsbolag skall den huvudansvarige vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 och 13 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 8 och 47 §§ taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §²

Ordförande i taxeringsnämnd skall vara *myndig* svensk medborgare. Han får *ej ha fyllt sjuttio år* eller vara i konkursstillstånd.

Valbar till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd är *myndig* svensk medborgare, som *ej* har fyllt sjuttio år. Den som väljs till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd för lokalt eller särskilt taxeringsdistrikt skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet.

Ordförande i taxeringsnämnd skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller ha fyllt sjuttio år. Han får inte ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* eller vara i konkursstillstånd.

Valbar till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd är svensk medborgare, som *inte är underårig eller har fyllt sjuttio år och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Den som väljs till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd för lokalt eller särskilt taxeringsdistrikt skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet.

Till ledamöter och suppleanter bör utses personer som har insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på taxeringsnämnden.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller suppleant.

Taxeringsnämnden prövar självantaget den valdes behörighet. Talan mot taxeringsnämndens beslut förs genom besvär hos länsskattemyndigheten.

47 §³

Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras

1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 18 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,

2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,

1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 11 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,

2) för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare* har förordnats enligt 11 kap. 3, 4 *eller* 7 § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning.

¹ Lagen omtryckt 1971: 399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1986: 1284.

³ Senaste lydelse 1974: 997.

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklara-tions- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklara-tions- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt,

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152)

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 9 och 10 §§, 18 kap. 2 §, 21 kap. 9 § samt 22 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 kap.

9 §¹

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd och av länsskattemyndighet förordnad ledamot skall vara *myn- dig* svensk medborgare. *Han får ej* ha fyllt sjuttio år *eller* vara i konkurstillstånd.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd och av länsskattemyndighet förordnad ledamot skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller* ha fyllt sjuttio år. *Han får inte heller* vara i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdra- get.*

10 §²

Valbar till ledamot eller suppleant i fastighetstaxeringsnämnd är *myndig* svensk medborgare, som *ej* har fyllt sjuttio år. Den som väljs till ledamot eller suppleant skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i fastighetstaxeringsdistriktet.

Valbar till ledamot eller suppleant i fastighetstaxeringsnämnd är svensk medborgare, som *inte är underårig eller* har fyllt sjuttio år *och som inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdra- get.* Den som väljs till ledamot eller suppleant skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i fastighetstaxeringsdistriktet.

Till ledamöter och suppleanter bör utses personer som har insikt i de fastighetstaxeringsfrågor som ankommer på fastighetstaxeringsnämnden.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller suppleant.

18 kap.

2 §

Skyldighet att lämna deklaration eller annan uppgift, som sägs i denna lag, skall fullgöras

1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 18 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning

1. för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 11 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning

¹ Senaste lydelse 1986: 1300.

² Senaste lydelse 1981: 1111.

2. för sådan person, för vilken god man förordnats enligt 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning

2. för sådan person, för vilken god man *eller förvaltare* har förordnats enligt 11 kap. 3, 4 eller 7 § föräldrabalken, av gode mannen *eller förvaltaren* beträffande vad han har under sin förvaltning

3. för dödsbo av dödsbodelägarer eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten

4. för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom

5. för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud samt

6. för annan än här ovan nämnd juridisk person, som inte längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

21 kap.

9 §

Värderingsteknisk ledamot i länsrätt skall vara *myndig* svensk medborgare och ha sakkunskap i fråga om fastighetsvärdering. Bland de värderingstekniska ledamöterna skall finnas företrädd sådan sakkunskap beträffande olika slag av fastigheter.

Värderingsteknisk ledamot i länsrätt skall vara svensk medborgare och *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget. Han* skall ha sakkunskap i fråga om fastighetsvärdering. Bland de värderingstekniska ledamöterna skall finnas företrädd sådan sakkunskap beträffande olika slag av fastigheter.

Bestämmelsen i 20 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall också tillämpas beträffande värderingsteknisk ledamot.

22 kap.

5 §

Regeringen förordnar för högst fem år i sänder för varje kammarrätt minst nio, högst tjugo i praktiska värv förfarna personer med god kännedom om fastighetsförhållanden i allmänhet att efter kallelse inträda såsom ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål om allmän fastighets-taxering. Av dessa personer skall i fråga om varje kammarrätt minst tre äga kunskap beträffande värdering av skogsmark och växande skog, minst två beträffande värdering av vattenfallsfastighet, minst två beträffande värdering av jordbruksfastighet i övrigt och minst två beträffande värdering av annan fastighet i övrigt. Avgår sådan person under den tid, för vilken han har blivit utsedd, förordnar regeringen annan person i hans ställe.

Ledamot som här sägs skall vara *myndig* svensk medborgare. Han får inte vara i konkursstillstånd.

Ledamot som här sägs skall vara svensk medborgare. Han får inte vara *underårig eller* i konkursstill-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1988/89:LU9

Bilaga 1

*stånd eller ha förvaltare enligt 11
kap. 7 § föräldrabalken utan be-
gränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 5 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 kap.

5 §

Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *förklaras omyn- dig* eller *försättes* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

Att arbetstagare hos staten kan vara skyldig att frånträda utövning av tjänst, om han *får förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken* eller *försätts* i konkurs, följer av särskilda bestämmelser i lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987: 1000.

Härigenom föreskrivs att 10 och 63 §§ lagen (1977: 293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

Den som är *omyndig* får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.

Den som är *underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.

63 §

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller *förklarats omyndig* och vill dödsboet, konkursboet eller *förmyndaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om *föreståndare*. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive *första borgenärs-sammanträdet* eller *omyndighets-förklaringen*. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller *fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* och vill dödsboet, konkursboet eller *förvaltaren* fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om *föreståndare*. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive *edgångssammanträdet* eller *beslutet om förvaltare*. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984: 989) om
socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1984: 989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den som uppbär en förmån, som administreras av riks försäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna, är skyldig att utan dröjsmål till försäkringskassan anmäla förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Om förmånstagaren är *omyndig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren. *I fråga om den som är underårig är också vårdnadshavaren anmälningsskyldig.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

Om förmånstagaren är *underårig*, åligger anmälningsskyldigheten förmyndaren *och vårdnadshavaren.* *Om den som uppbär förmånen har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.* Sker utbetalning eljest till någon annan än förmånstagaren, åligger motsvarande skyldighet även den till vilken förmånen betalas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 20 och 28 §§ lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*20 §²

Valbar till nämndeman i kammarrätt och länsrätt är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och inte har fyllt sjuttio år.

Valbar till nämndeman i kammarrätt och länsrätt är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och *som inte är underårig eller har fyllt sjuttio år och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Tjänsteman vid allmän förvaltningsdomstol, länsstyrelse, länsskattemyndighet eller under länsstyrelse eller länsskattemyndighet lydande myndighet, lagfaren domare, åklagare, polisman eller advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Nämndeman i länsrätt får inte samtidigt vara nämndeman i kammarrätt.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är inte skyldig att mottaga uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är inte skyldig att mottaga nytt uppdrag förrän efter sex år.

Rätten prövar självantagandet den valdes behörighet.

28 §³

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är *ommyndig* eller i konkurstillstånd får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som anges i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får inte samtidigt tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1981: 1323.

² Senaste lydelse 1986: 1285.

³ Senaste lydelse 1986: 1285.

Lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol
m. m.

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

Ledamot och ersättare i marknadsdomstolen skall vara *myndig* svensk medborgare. Innan ledamot eller ersättare börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domared.

Ledamot och ersättare i marknadsdomstolen skall vara svensk medborgare *och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Innan ledamot eller ersättare börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domared.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 294.

Lag om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i
arbetstvister

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

1 §

Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst tre vice ordförande samt sexton andra ledamöter.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurstillstånd. Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen, skall han ha avlagt domared.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

För annan ledamot än ordförande skall finnas högst tre ersättare. Vad i denna lag sägs om ledamot gäller även ersättare, om ej annat särskilt anges.

Ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1977: 530.

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1974: 1082) om bostadsdomstol skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §

Ledamot i bostadsdomstolen skall vara svensk medborgare och får ej vara *omyndig* eller i konkurs-tillstånd.

Ledamot i bostadsdomstolen skall vara svensk medborgare och får ej vara *underårig* eller i konkursstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Innan ledamot börjar tjänstgöra i domstolen, skall han ha avlagt domar-ed.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

Ledamot i patentbesvärsrätten skall vara svensk medborgare och ha avlagt domared. Den som är *omyndig* eller i konkurs får ej utöva befattning som ledamot.

Ledamot i patentbesvärsrätten skall vara svensk medborgare och ha avlagt domared. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot.

Första stycket gäller även föredragande hos patentbesvärsrätten som ej är ledamot.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får ej samtidigt tjänstgöra som ledamöter i patentbesvärsrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1978: 28) om försäkringsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 9 och 13 §§ lagen (1978: 28) om försäkringsdomstolar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och ej har fyllt sjuttio år. Tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riksförsäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får ej vara nämndeman.

Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet och *inte är underårig eller har fyllt sjuttio år och inte heller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riksförsäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får ej vara nämndeman.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är ej skyldig att mottaga nytt uppdrag förrän efter sex år.

Rätten prövar självmant den valdes behörighet.

13. §

Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.

Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.

Ledamot och föredragande i försäkringsdomstol skall ha avlagt domar-ed.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får ej samtidigt tjänstgöra som ledamöter i försäkringsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1986: 147.

Härigenom föreskrivs att 305 och 341 §§ sjölagen (1891: 35 s. 1)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

305 §

Sjöförklaring inom riket hålles av tingsrätt, som enligt 336 § utsetts att vara sjörättsdomstol. Behörig är den domstol som är närmast den hamn eller ort där sjöförklaring skall äga rum enligt 304 §. Regeringen äger dock för viss hamn förordna att annan av sjörättsdomstolarna skall vara behörig, om det är ändamålsenligt med hänsyn till trafikförbindelser och övriga förhållanden.

Om annat ej följer av denna lag, gäller beträffande sjöförklaring inför domstol lagen om handläggning av domstolsärenden.

Vid sammanträde för sjöförklaring skall rätten bestå av lagfaren domare såsom ordförande samt två personer som äro kunniga och erfarna i sjöväsendet. Åtminstone en av de senare bör hava grundlig erfarenhet från tjänst som fartygs- eller maskinbefäl på handelsfartyg och nyligen hava utövat sådan tjänst. Rätten utser för varje sjöförklaring de särskilda ledamöterna från en förteckning, som sjöfartsverket årligen upprättar för varje sjöfartsinspektionsdistrikt. Förteckningen skall upptaga minst tjugo personer. Om biträde av person med särskild sakkunskap i visst fall är ändamålsenligt, äger rätten tillkalla sådan person att inträda såsom ytterligare ledamot i rätten, även om han ej är upptagen i förteckningen. Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Vid sammanträde för sjöförklaring skall rätten bestå av lagfaren domare såsom ordförande samt två personer som äro kunniga och erfarna i sjöväsendet. Åtminstone en av de senare bör hava grundlig erfarenhet från tjänst som fartygs- eller maskinbefäl på handelsfartyg och nyligen hava utövat sådan tjänst. Rätten utser för varje sjöförklaring de särskilda ledamöterna från en förteckning, som sjöfartsverket årligen upprättar för varje sjöfartsinspektionsdistrikt. Förteckningen skall upptaga minst tjugo personer. Om biträde av person med särskild sakkunskap i visst fall är ändamålsenligt, äger rätten tillkalla sådan person att inträda såsom ytterligare ledamot i rätten, även om han ej är upptagen i förteckningen. Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

I Danmark, Finland och Norge hålles sjöförklaring för svenskt fartyg av domstol som är behörig enligt landets lag.

I övrigt hålles sjöförklaring utom riket av svensk konsul, som enligt bemyndigande av ministern för utrikes ärendena äger utföra sådan förrätt-

¹ Lagen omtryckt 1985: 176.

ning. Om det lämpligen kan ske, skola vid sjöförklaringen biträda två av konsuln tillkallade, i sjöväsendet kunniga personer, helst svenska, danska, finska eller norska medborgare, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare. Är i visst fall biträde av person med särskild sakkunskap ändamålsenligt, äger konsuln tillkalla även sådan person. I ort, där behörig svensk konsul ej finnes, hålles sjöförklaring av behörig dansk, finsk eller norsk konsul.

I fråga om sjöförklaring inför konsul gälla i tillämpliga delar bestämmelserna om sjöförklaring vid domstol. Konsul äger dock ej upptaga ed eller meddela vitesföreläggande.

1988/89:LU9

Bilaga 1

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

341 §

För domsaga, vars tingsrätt äger upptaga dispaschmål, upprättar sjöfartsverket årligen en förteckning, vari upptagas minst tolv personer, som äro kunniga i handel och sjöfart och som äro skickade att tjänstgöra som särskilda ledamöter i dispaschmål. Bland dem som upptagits i denna förteckning utser rätten för varje mål tre för tjänstgöring som särskilda ledamöter. Om på grund av förfall eller annat hinder föreskrivet antal ledamöter ej kan utses från förteckningen, utser rätten annan lämplig person att vara särskild ledamot.

Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Särskild ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej vara ledamot. Särskild ledamot äger uppbära ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1929: 145) om skiljemän skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Emot skiljemän gälle dessa jäv:

1. om han är *omyndig*;

1. om han är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*;

2. om han såsom domare eller eljest å tjänstens vägnar prövat den fråga varom skiljedom äskas, om han vittnat i saken eller yttrat sig såsom sakkunnig i tvistefrågan, om han eller någon som till honom är i den skyldskap eller det svågerlag som utgör jäv mot domare äger del i saken eller kan därav vänta synnerlig nytta eller skada, eller om han är part i en lika sak;

3. om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag som utgör jäv mot domare, om han är parts vederdeloman eller uppenbara ovän, om han av någondera parten åtnjuter lön eller underhåll, om han lyder under någondera partens förmanskap, om han varit part behjälplig att förbereda eller utföra hans talan i saken, eller om han mottagit eller betingat sig ersättning i strid mot vad i 23 § stadgas;

4. om annan särskild omständighet föreligger som är ägnad att minska förtroendet till hans redlighet eller opartiskhet; samt

5. om mot uppdragets utförande för honom möter hinder² som kan antagas bliva långvarigt.

Den, som åtnjuter lön eller underhåll av kronan, vare ej på grund därav jävig såsom skiljeman i sak, däri kronan är part, såvida han icke är anställd hos eller under en myndighet, vars verksamhet saken angår.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1936: 247.

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 4, 5 a och 20 §§ rättshjälpslagen (1972: 429)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och *myndiga*.

Föreslagen lydelse

4 §

Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och *får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter för viss tid. För ordförande skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ordförande äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

5 a §

För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och *myndiga*.

För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och *får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Regeringen utser ordföranden och övriga ledamöter för viss tid.

För de ledamöter som skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om sådan ledamot äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

Besvärsnämnden är beslutför med ordföranden och minst fem andra ledamöter. 5 § andra stycket äger motsvarande tillämpning på besvärsnämnden.

¹ Lagen omtryckt 1983: 487.

Regeringen får förordna att besvärsnämnden skall vara delad i avdelningar. Vad som föreskrives om nämnd äger motsvarande tillämpning på sådan avdelning.

20 §²

Beviljas allmän rättshjälp enligt 16 §, blir den som beslutat härom biträde till den rättssökande. I annat fall får biträde förordnas på sökandens begäran, om denne ej själv eller genom någon som i tjänsteställning eller annars lämnar honom bistånd kan behörigen tillvarataga sin rätt.

I sådan angelägenhet där tingsrätt skall bestå av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 a § rättegångsbalken får biträde förordnas endast om särskilda skäl föreligger med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller sakens beskaffenhet. I ärende om bodelning, som inte avser kländer, får biträde inte förordnas.

När biträde kan förordnas enligt 10 kap. 13 § föräldrabalken, förordnas ej biträde enligt denna lag.

När biträde kan förordnas enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken, förordnas ej biträde enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

² Senaste lydelse 1987: 749.

Lag om ändring i lagen (1973: 188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1973: 188) om arrendenämnder och hyresnämnder¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Arrendenämnd består av lagfaren ordförande och två andra ledamöter, om ej annat följer av andra stycket. Av de senare ledamöterna skall den ene såsom ägare av jordbruksfastighet eller på liknande sätt ha förvärvat erfarenhet av arrendeförhållanden och den andre vara jordbruksarrendator eller, när ärendet rör bostadsarrende, bostadsarrendator.

Vid företagande av förberedande åtgärd, vid prövning av fråga om avvisning av ansökan eller avskrivning av ärende samt vid handläggning av överklagande kan arrendenämnden bestå av ordföranden ensam. Vad som sagts nu gäller även vid medling när sådan lämpligen kan ske utan övriga ledamöters närvaro samt, om parterna samtycker till det eller saken är uppenbar, vid prövning av fråga som inte avgörs genom skiljedom.

Ledamot skall vara myndig svensk medborgare och får ej ha fyllt sjuttio år.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller ha fyllt sjuttio år och inte heller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

För ledamot i arrendenämnd skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ledamot gäller även ersättare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1985: 660.

² Senaste lydelse 1986: 1165.

Lag om ändring i oljekrislagen (1975: 197)

Härigenom föreskrivs att 10 § oljekrislagen (1975: 197)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkursstillstånd får ej utöva befattning som ledamot.

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkursstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot.

Innan ledamot börjar tjänstgöra i oljekrisnämnden, skall han ha avlagt domared.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1978: 269.

Lag om ändring i lagen (1976: 839) om statens va-nämnd

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1976: 839) om statens va-nämnd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Ledamot i nämnden skall vara myndig svensk medborgare.

Ledamot i nämnden skall vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 20 och 26 §§ förfogandelagen (1978:262) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1987/88:69

Föreslagen lydelse

20 §

Ledamöterna i riksvärderingsnämnden utses för viss tid av regeringen.

Ledamöterna skall vara svenska medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får inte utöva befattning som ledamot. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Ledamöterna skall vara svenska medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte utöva befattning som ledamot. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Ledamöterna i lokal värderingsnämnd utses för viss tid av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Uppdrag att vara ledamot får bara den undandraga sig som har fyllt sextio år eller har haft sådant uppdrag i tre år eller har förhinder på grund av sin tjänst.

Ledamot skall ha allmän erfarenhet i ersättnings- och värderingsfrågor. Ledamot i lokal värderingsnämnd för visst slag av egendom skall ha ingående erfarenhet av värdering av sådan egendom.

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd får ej utöva befattning som ledamot. Ej får någon samtidigt vara ledamot i riksvärderingsnämnden och lokal värderingsnämnd.

Ledamot skall vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej utöva befattning som ledamot. Ej får någon samtidigt vara ledamot i riksvärderingsnämnden och lokal värderingsnämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 31 § lagen (1934: 437) om Sveriges riksbank skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*31 §¹

Den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd må ej vara fullmäktig i riksbanken.

Den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* må ej vara fullmäktig i riksbanken.

Fullmäktig må ej vara ledamot av styrelse i annan bank än sådan utländsk bank, i vilken staten genom riksbanken eller annat organ är delägare.

Vad i denna paragraf stadgas om fullmäktig gäller även vice chefen för riksbanken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1974: 569.

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. Endast den som är myndig kan vara fullmäktig. Statsråd får ej vara fullmäktig.

Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. Den som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget kan inte vara fullmäktig. Statsråd får ej vara fullmäktig.

Riksdagen väljer en av fullmäktige att vara ordförande. Fullmäktige väljer inom sig en vice ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att 4, 30 och 31 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Varje fondstyrelse skall bestå av nio ledamöter, som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses

i första fondstyrelsen tre efter förslag av sammanslutningar, som företräder kommunerna och landstingskommunerna, och tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare,

i andra fondstyrelsen tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, en efter förslag av sammanslutningar som företräder konsumentkooperationen och fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare samt

i tredje fondstyrelsen två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av sammanslutningar som företräder personer vilka erlägger egenavgifter för tilläggspension.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga* och här i riket bosatta svenska medborgare.

Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

30 §¹

Fjärde fondstyrelsen skall bestå av fjorton ledamöter som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses två efter förslag av sammanslutningar som företräder kommunerna, tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av rikssammanslutningar inom Kooperationen.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga* och här i riket bosatta svenska medborgare.

Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

¹ Senaste lydelse 1984: 191.

31 §

Varje löntagarfondstyrelse skall bestå av nio ledamöter. För ledamöterna skall finnas fyra suppleanter.

Regeringen förordnar ledamöter och suppleanter.

Ledamöter och suppleanter skall vara *myndiga och bosatta* här i riket. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.

Ledamöter och suppleanter skall vara *bosatta* här i riket *och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppsdraget*. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Häriigenom föreskrivs att 48 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 §²

Ansökan om registrering skall också innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanterns fullständiga namn, medborgarskap och postadress samt förklaring att dessa personer ej är omyndiga.

Ansökan om registrering skall också innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanterns fullständiga namn, medborgarskap och postadress samt förklaring att dessa personer ej är *underåriga eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Om en styrelseledamot eller suppleant har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges i ansökningshandlingen.

I ansökningshandlingen skall anges av vilka och hur kassans firma skall tecknas, om ej denna befogenhet skall utövas endast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan än styrelseledamot eller styrelsesuppleant, gäller första stycket även i fråga om sådan firmatecknare.

Har ej den som ensam eller gemensamt med annan får teckna kassans firma egenhändigt skrivit sin namnteckning på ansökningshandlingen, skall vid denna fogas särskild bilaga, på vilken namnteckningen finns. Namnteckning skall vara styrkt av vittnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1982: 432.

² Senaste lydelse 1987: 1255.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 3 kap. 3 § och 4 kap. 2 § sparbankslagen (1987: 619) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §

En sparbank skall bildas av minst tjugo stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 7 kap. 2 §.

3 kap.

3 §¹

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

4 kap.

2 §

En huvudman får inte vara

1. *omyndig* eller i konkurs,

1. *underårig* eller i konkurs,

¹ Senaste lydelse 1987: 1249.

2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållanden medger det,

3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller

4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman får inte ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

En huvudman, som utses av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i en föreningsbank eller inom landshypoteks- och stadshypoteksinstitutionerna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 3 § föreningsbankslagen (1987: 620) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 kap.

3 §¹

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken, även om stadgarna saknar föreskrift om det. Om det till en central föreningsbank finns anslutna lokala föreningsbanker, får den som är medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken.

Bestämmelserna i andra stycket gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen om styrelserepresentation för de privatanställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1987: 1250.

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § och 8 kap. 3 § lagen (1987: 667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 kap.

4 §¹

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av dessa länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamöterna och verkställande direktören skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge. Nordiska medborgare som är bosatta i något av dessa länder kan vara styrelseledamöter, om minst halva antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningen, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningen, även om stadgarna saknar föreskrift om det.

Bestämmelserna i andra stycket gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

8 kap.

3 §

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är

Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är

¹ Senaste lydelse 1987: 1247.

Nuvarande lydelse

omyndig, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.

Föreslagen lydelse

underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte vara revisor.

1988/89:LU9

Bilaga 1

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av föreningens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den förening som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 7 och 15 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör utses minst en av moderföreningens revisorer, om det kan ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1980: 1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 37 § lagen (1980: 1102) om handelsbolag och enkla bolag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

37 §

Är det sannolikt att likvidationen oskäligt uppehålls eller annars utförs på ett sådant sätt att en bolagsmans rätt därigenom äventyras, får domstol på ansökan av bolagsmannen förordna att likvidationen skall verkställas av en eller flera likvidatorer som utses av domstolen.

Ansökan skall göras hos rätten i den ort där bolaget har sitt hemvist. Ansökningen skall innehålla uppgift om samtliga bolagsmäns namn och adress. De bolagsmän som inte har deltagit i ansökningen skall delges denna på det sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. De skall beredas tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Bolagsman får utses till likvidator.

Likvidator får inte vara *omyndig* eller i konkurs. En likvidator som inte är bolagsman skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

Likvidator får inte vara *underårig* eller i konkurs *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. En likvidator som inte är bolagsman skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

Myndighets beslut enligt fjärde stycket andra meningen överklagas hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Generalagenten skall vara bosatt här i riket. Han får inte vara *omyn-dig* eller i konkurs. Om han är utländsk medborgare gäller bestämmelserna i lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Generalagenten skall vara bosatt här i riket. Han får inte vara *under-årig* eller i konkurs *eller ha förval-tare enligt 11 kap. 7 § föräldrabal-ken utan begränsning av förvaltar-uppdraget*. Om han är utländsk medborgare gäller bestämmelserna i lagen (1968:555) om rätt för utlän-ning och utländskt företag att idka näring här i riket.

Generalagentur må även innehavas av svensk aktiebolag eller ömsesi-digt försäkringsbolag eller ock av svenskt handelsbolag, vars samtliga bolagsmän äga behörighet enligt vad i första stycket sägs. För fullgörande av de skyldigheter, som åligga generalagent, svare i förra fallet envar styrelseledamot och i det senare envar bolagsman, som ej är enbart kom-manditdelägare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1982: 1083.

Lag om ändring i lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket

Härigenom föreskrivs att 7, 9 och 18 §§ lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Näringstillstånd får ej beviljas utlänning som är *omyndig* eller som i eller utom riket är försatt i konkurs.

Om näringstillstånd beviljas utlänning som ej är bosatt här i riket, skall det finnas en föreståndare för näringsverksamheten. Denne utses av näringsidkaren och skall vara *myndig och* bosatt här i riket.

Föreståndaren är ansvarig för näringsverksamheten. Näringsidkaren skall utfärda fullmakt för honom att i alla frågor, som rör verksamheten här i riket, handla på näringsidkarens vägnar samt mottaga stämning för näringsidkaren och själv eller genom annan tala och svara för denne.

Verkställande direktören skall vara *myndig och* bosatt här i riket.

Föreslagen lydelse

7 §

Näringstillstånd får ej beviljas utlänning som är *underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* eller som i eller utom riket är försatt i konkurs.

9 §

Om näringstillstånd beviljas utlänning som ej är bosatt här i riket, skall det finnas en föreståndare för näringsverksamheten. Denne utses av näringsidkaren och skall vara bosatt här i riket. *Föreståndaren får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

18 §

Verkställande direktören skall vara bosatt här i riket *och får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1980: 1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § lagen (1980: 1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

2 §¹

Revisorer skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer tillåter annat för särskilt fall. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan inte vara revisor.

Revisorer skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer tillåter annat för särskilt fall. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan inte vara revisor.

Revisorer skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av den årsredovisningsskyldiges verksamhet behövs för fullgörandet av uppdraget.

Till revisorer kan även utses auktoriserade eller godkända revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserade revisionsbolag med auktoriserade revisorer och godkända revisionsbolag med godkända revisorer. Ett bolag som utses till revisor skall till den årsredovisningsskyldige anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. I ett auktoriserat revisionsbolag skall den huvudansvarige vara auktoriserad revisor; i ett godkänt revisionsbolag skall han vara auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 4 § tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i ett dotterföretag bör utses minst en av moderföretagets revisorer, om det kan ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1985: 940.

Lag om ändring i lagen (1966: 742) om hotell- och pensionatrörelse

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 5 och 6 §§ lagen (1966: 742) om hotell- och pensionatrörelse¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av polismyndigheten i orten. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är *omyndig* eller i konkurstillstånd.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

3 §²

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. Polismyndigheten äger ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl föreligga.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är *omyndig* samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är *underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna lag.

5 §³

Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av

a) uppgift om sökandens fullständiga namn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 599.

² Senaste lydelse 1975: 599.

³ Senaste lydelse 1987: 153.

b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är *omyndig* eller i konkurstillstånd;

b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är *underårig* eller i konkurstillstånd *eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*;

c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han ej är *omyndig*;

d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;

e) om bygglov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visar att så har skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har bygglov ej meddelats och är det inte uppenbart att lov inte behövs skall beviset innehålla erinran om att bygglov kan fordras. Finns ej godkänd ersättare eller, i fall när föreståndare skall finnas enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall i beviset anges att tillståndet icke får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §⁴

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller *förklaras omyndig*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller *får en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller *omyndighetsförklaringen* ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller *beslutet om förvaltare* ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

⁴ Senaste lydelse 1987: 693.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses
tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden utgick.

1988/89:LU9

Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984: 81) om fastighetsmäklare

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1984: 81) om fastighetsmäklare skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

För att en fastighetsmäklare skall bli registrerad krävs att han

1. är myndig och ej försatt i konkurs,

1. inte är underårig eller försatt i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget,

2. har försäkring som täcker den skadeståndsskyldighet intill 500 000 kronor för varje skadefall som kan drabba honom om han åsidosätter sina åligganden enligt 9–13 §§,

3. har tillfredsställande utbildning, samt

4. i övrigt bedöms lämplig som fastighetsmäklare.

Närmare föreskrifter om villkoren för registrering och om registreringsförfarandet meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Registreringsavgift i form av ansökningsavgift och årlig avgift bestäms av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1952: 166) om häradsallmänningar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*23 §¹

Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara *myndig och, därest ej regeringen för särskilt fall annat medgiver*, här i riket bosatt svensk medborgare.

Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, *om inte regeringen för ett särskilt fall medger annat. Ledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Ledamot av allmänningsstyrelse må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av allmänningsstämman.

Avgår styrelseledamot innan den tid för vilken han blivit vald gått till ända och finnes ej suppleant, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående tiden. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock med valet kunna anstå till nästa ordinarie allmänningsstämma, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1975: 678.

Lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningssskogar i Norrland och Dalarna

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1952: 167) om allmänningssskogar i Norrland och Dalarna skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*22 §¹

Ledamot av allmänningssstyrelse eller ekonominämnd skall vara *myndig och, därest ej regeringen för särskilt fall annat medgiver*, här i riket bosatt svensk medborgare.

Ledamot av allmänningssstyrelse eller ekonominämnd skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, *om inte regeringen för ett särskilt fall medger annat. Ledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Ledamot av allmänningssstyrelse eller ekonominämnd må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem som utsett honom.

Avgår styrelse- eller nämndledamot innan den tid för vilken han blivit utsedd gått till ända och finnes ej suppleant, skall, där den avgångne valts av delägarna, på föranstaltande av allmänningssstyrelsen val av ny ledamot för återstående tiden ofördröjligen hållas samt, om den avgångne utsetts av länsstyrelsen, anmälan om avgången genast göras hos denna myndighet för utseende av ny ledamot för samma tid. Utan hinder av vad nu stadgats må dock med val av ny ledamot kunna anstå till nästa ordinarie allmänningssstämma, såframt styrelsen eller nämnden är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1975: 679.

Härigenom föreskrivs att 49 § rennäringslagen (1971: 437)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

49 §

Styrelsen består av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. Styrelseledamot skall vara *myndig*.

Styrelsen består av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. Styrelseledamot *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Styrelseledamot kan skiljas från sitt uppdrag före utgången av den tid för vilken han blivit utsedd.

Val av styrelse eller ändring i dess sammansättning skall anmälas till länsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1985: 919.

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (1976:997) om vattenförbund skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 §

Styrelse för vattenförbund skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte inom län där förbundet har sitt verksamhetsområde. Den som är *omyndig* eller i konkurs kan ej vara styrelseledamot.

Styrelse för vattenförbund skall bestå av en eller flera ledamöter och ha sitt säte inom län där förbundet har sitt verksamhetsområde. Den som är *underårig* eller i konkurs *eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget* kan ej vara styrelseledamot.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 3 § ackordslagen (1970: 847) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

God man bör vara lagfaren. Han skall i övrigt ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt åtnjuta borgenärernas förtroende.

God man *skall vara myndig*. Till god man får ej förordnas någon som står gäldenären nära eller är beroende av honom. Den som är anställd vid domstol får ej förordnas till god man.

God man *får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Till god man får ej förordnas någon som står gäldenären nära eller är beroende av honom. Den som är anställd vid domstol får ej förordnas till god man.

Om det finnes erforderligt, skall även förordnas ersättare för gode mannen. Bestämmelserna om god man gäller även för ersättare.

God man skall entledigas, om han finnes icke vara lämplig eller av annan särskild orsak bör skiljas från uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Härigenom föreskrivs att 3 § radioansvarighetslagen (1966: 756) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §¹

För varje radioprogram skall finnas en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja.

Programutgivare skall *vara myndig* och ha hemvist i Sverige.

Programutgivare skall ha hemvist i Sverige. *Han får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppgiften.*

Programutgivare förordnas av programföretagets chef eller av annan tjänsteman hos programföretaget enligt bestämmelser som meddelas av regeringen. Uppgift om vem som är programutgivare skall före sändningen av program antecknas i register, som föres hos programföretaget och är tillgängligt för allmänheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1982: 460) om ansvarighet för närradio

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1982: 460) om ansvarighet för närradio skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 §**

Varje sammanslutning, som avser att sända närradio, skall för programverksamheten utse en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja.

Programutgivaren skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Sammanslutningen skall anmäla vem som är programutgivare till den myndighet som prövar frågor om tillstånd att sända närradio.

Programutgivaren skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara *underårig eller* i konkurstillstånd *eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Sammanslutningen skall anmäla vem som är programutgivare till den myndighet som prövar frågor om tillstånd att sända närradio.

Om den som är utsedd till programutgivare inte längre är behörig eller om hans uppdrag upphör, skall sammanslutningen omedelbart utse en ny programutgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1982: 521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1982: 521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

För den del av en radio- eller kassettidning som utgörs av en sammanställning skall det finnas en särskild utgivare som utses av de samverkande ägarna till de periodiska skrifter ur vilka materialet hämtats.

Utgivaren skall *vara myndig och* ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Ägaren till den periodiska skrift som utgör den huvudsakliga förlagan till radio- eller kassettidningen skall anmäla vem som är utgivare till den myndighet som regeringen bestämmer.

Utgivaren skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara *underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Ägaren till den periodiska skrift som utgör den huvudsakliga förlagan till radio- eller kassettidningen skall anmäla vem som är utgivare till den myndighet som regeringen bestämmer.

Är utgivaren inte längre behörig eller upphör annars hans uppdrag, skall de periodiska skrifternas ägare omedelbart utse en ny utgivare. Denne skall anmälas så som nyss har sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1985: 373.

Lag om ändring i lagen (1985: 1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1985: 1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Den som avser att bedriva egensändningar skall för programverksamheten utse en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ett lokalt kabelsändarföretag får utse en programutgivare för varje kanal. Mot programutgivarens vilja får ingenting sändas i den verksamhet för vilken han är utsedd.

En programutgivare skall vara myndig och ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Den som skall bedriva egensändningar skall anmäla vem som är programutgivare till kabelnämnden.

En programutgivare skall ha hemvist i Sverige. Han får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget. Den som skall bedriva egensändningar skall anmäla vem som är programutgivare till kabelnämnden.

Om den som är utsedd till programutgivare inte längre är behörig eller om hans uppdrag upphör, skall den som bedriver egensändningarna omedelbart utse en ny programutgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

1 Förslag till

Lag om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Förvaltarskap enligt föräldrabalken anordnas i Sverige för den som är medborgare i en sådan stat som avses i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och som har hemvist här i landet, om inte förmynderskap redan utövas av lagbestämd eller särskilt förordnad förmyndare i någon annan fördragsslutande stat. Tillfälligt förvaltarskap för en sådan medborgare får anordnas här i landet även om denne inte har hemvist här.

Då förvaltarskap anordnas i Sverige för en sådan medborgare som avses i första stycket, tillämpas bestämmelserna om omyndighetsförklaring och förmynderskap i 16—20 §§ nämnda förordning. Ett förvaltarskap med begränsning av förvaltarens uppdrag får dock inte överflyttas till en annan fördragsslutande stat.

Om ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag överflyttas från Sverige till en annan fördragsslutande stat, skall den som förvaltarskapet avser anses omyndigförklarad enligt den andra statens lag.

Om ett förmynderskap för omyndigförklarad överflyttas till Sverige från en annan fördragsslutande stat, skall den omyndigförklarade anses ha förvaltare utan begränsning av uppdraget.

2 § Om den som har förvaltare i Sverige omyndigförklaras i en annan fördragsslutande stat där han eller hon har tagit hemvist, upphör förvaltarens uppdrag.

3 § En omyndigförklarad medborgare i en fördragsslutande stat är i Sverige likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

1988/89:LU9

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1—6 och 8 §§, 7 kap. 5 § samt rubriken till 5 kap. lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap. Om *förmynderskap för omyndigförklarade*²

Föreslagen lydelse

5 kap. Om *förvalterskap enligt föräldrabalken m. m.*

1 §³

Vad i svensk lag är stadgat om *omyndighetsförklaring och om förmynderskap för omyndigförklarade* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som *är förklarad omyndig* här i riket eller *om vars försättande i omyndighet här är fråga*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förmynderskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förmynderskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förmynderskap för omyndigförklarade* svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående vården av *omyndigs* värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förmynderskap som avses i första stycket och som är anordnat enligt svensk lag skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förmynderskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förmyndare*

Vad i svensk lag är stadgat om *förvalterskap* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som *har förvaltare* här i riket eller *beträffande vilken ansökan om förordnande av förvaltare har gjorts*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förvalterskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förvalterskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förvalterskap* för svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående vården av värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förvalterskap som avses i första stycket skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förvalterskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förvaltare* i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 21 §

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1971:797.

² Senaste lydelse av kapitelrubriken 1924:340.

³ Senaste lydelse 1976:1120.

i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 19 § föräldrabalken skall utgå av den omyndiges medel.

föräldrabalken skall utgå av den enskildes medel.

2 §⁴

Har ansökan gjorts om *omyndighetsförklaring* av utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämtat rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *varde omyndighetsförklaring av rätten meddelad och förmynderskap här anordnat enligt svensk lag.*

Har ansökan gjorts om att *förvaltare skall förordnas för* utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämtat rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *får förvaltare förordnas enligt svensk lag.*

3 §⁵

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket *enligt svensk lag.*

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket. *Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av förvaltarskap.*

Har undersåte i främmande stat förklarats omyndig här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förmyndaren entledigas.*

Har *förvaltarskap anordnats* här i riket för undersåte i främmande stat, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förvaltaren entledigas.*

4 §⁶

Skall i visst fall svensk lag ej äga tillämpning beträffande *omyndighetsförklaring* av någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, *förordna, att han skall vara omyndig* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *meddelat dom, så ock för samma tid förordna förmyndare. I avseende å förordnande, varom nu är sagt, skall vad i 10 kap. 14 §, 11 kap. 15 § andra*

Skall i visst fall svensk lag *om anordnande av förvaltarskap* ej äga tillämpning beträffande någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, *meddela förordnande enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *slutligt prövat frågan enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.*

⁴ Senaste lydelse 1924:340.

⁵ Senaste lydelse 1924:340.

⁶ Senaste lydelse 1976:1120.

stycket och 20 kap. 11 § föräldrabalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

5 §⁷

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då omyndighetsförklaring blivit hävd av behörig utländsk myndighet.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då behörig utländsk myndighet har hävt en omyndighetsförklaring eller beslutat att ett förvaltarskap skall upphöra.

6 §⁸

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning. Den omyndigförklarades behörighet enligt svensk lag skall därvid anses motsvara behörigheten för den som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

Den som är omyndigförklarad i enlighet med utländsk lag är här i riket likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

8 §⁹

Varder svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, här i riket förklarad omyndig och för-

Anordnas här i riket förvaltarskap för svensk undersåte som har hemvist i främmande stat, göra rät-

⁷ Senaste lydelse 1977:657.

⁸ Senaste lydelse 1924:340.

⁹ Senaste lydelse 1924:340.

myndare för honom förordnad, göra rätten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

ten, ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

7 kap.

5 §¹⁰

Regeringen äger, efter avtal med Danmark, Finland, Island och Norge eller med en eller flera av dessa stater, stadga avvikelser från de i denna lag givna bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps ingående, äktenskapsskillnad, förmynderskap för underåriga och omyndigförklarade så ock i övrigt meddela föreskrifter i dessa hänseenden.

Efter avtal med annan stat än nu är sagt äger regeringen, med avseende å undersåtar i fördragsslutande stat, stadga avvikelser från de i 4 och 5 kap. meddelade bestämmelserna.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna reglerna om internationella rättsförhållanden, lagen i den stat, där hemvistet är, äga tillämpning med avseende å omyndighetsförklaring och anordnande av förmynderskap för underårig och omyndigförklarad, äger ock regeringen förordna beträffande undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas enligt svensk lag, samt i fråga om svenska undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas i den främmande staten.

I förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge finns särskilda bestämmelser i förordningen (1931:429) om vissa rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och i lagen (1988:000) om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltare enligt föräldrabalken m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹⁰ Senaste lydelse 1976:1120.

3 Förslag till

1988/89:LU9

Bilaga 2

Lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap skall införas en ny paragraf, 21 a §, av följande lydelse.

21 a § Särskilda bestämmelser om förvaltarskap enligt föräldrabalken och förmynderskap för omyndigförklarade finns i lagen (1988:000) om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Av utskottet framlagda förslag till ändring i lagförslagen i proposition 1987/88:124

1988/89:LU9

Bilaga 3

Förslaget till Lag om ändring i föräldrabalken

Regeringens förslag

Utskottets förslag

10 kap.

1 §

Den som är underårig eller som har förvaltare *utan begränsning av uppdraget* får inte vara förmyndare.

Den som är underårig eller som har förvaltare får inte vara förmyndare.

11 kap.

9 §

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Den som har förvaltare *utan begränsning av uppdraget* är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

Den som har förvaltare är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

12 §

Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarendes rätt i dödsbo och har den avlidne gett till känna vem den avlidne önskar till god man, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig får inte vara god man eller förvaltare.

Den som är underårig *eller som själv har förvaltare* får inte vara god man eller förvaltare.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

19 kap.

8 §¹

Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare skall ha rösträtt vid val av kommunfullmäktige och vara kyrkobokförda i kommunen och får *ej* vara i *konkurs-tillstånd*.

Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare skall ha rösträtt vid val av kommunfullmäktige och vara kyrkobokförda i kommunen och får *inte* vara i *konkurs eller ha förvaltare*.

Lagfaren tjänsteman vid tingsrätt får *ej* vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare inom domsagan, om *ej* regeringen för särskilt fall meddelat tillstånd därtill.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare än den som under de tre senast förflutna åren fullgjort sådant uppdrag, den som uppnått sextio års ålder eller den som eljest uppgiver förhinder, vilket godkännes av kommunfullmäktige.

¹Senaste lydelse 1985:941.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

7 kap.

3 §

Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem skall vara dennes enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen skall vara giftorättsgods.

Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller *har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget*. I så fall skall dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord skall registreras hos domstolen. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till domstolen inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till domstolen.

Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller *om äktenskapsförordet avser egendom, som till någon del omfattas av förvaltarskap enligt föräldrabalken*. I så fall skall dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

17 kap.

2 §

Avsäger sig arvinge, genom godkännande av testamente eller eljest, skriftligen hos arvlåtaren sin rätt till arv, är det gällande. Bröstarvinge äger dock utfå sin laglott, med mindre han avstått från denna mot skäligt vederlag eller ock egendom, svarande mot laglotten, tillkommer arvingens make enligt testamente eller tillfaller hans avkomlingar enligt lag eller testamente med föreskrift om fördelning på sätt om bröstarv är stadgat.

En underårig får inte avsäga sig arv. Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte avsäga sig arv utan förvaltarens skriftliga samtycke.

En underårig får inte avsäga sig arv. Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte avsäga sig arv utan förvaltarens skriftliga samtycke.

Om något annat inte framgår av omständigheterna, gäller arvsavsägelse också mot arvinges avkomlingar.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

19 kap.

14 a §

Före den 1 april varje år skall boutredningsmannen avge redovisning för medelsförvaltningen under föregående kalenderår. I redovisningen skola upptagas saldo vid årets början och slut samt in- och utbetalningar under året. Ha medel innesätt i bank eller annan inrättning skall vid redovisningen fogas bevis om insättningar och uttag under året samt behållning vid årets slut. När värdehandlingar nedsatts i bank skall vid redovisningen fogas bevis av motsvarande innehåll.

Årsredovisning skall tillställas minst en delägare i boet. Övriga delägare samt rätten *skola* samtidigt underrättas om vem som tillställts redovisningen. Dödsbodelägare som *icke* har tillställts redovisningen har rätt att på begäran hos boutredningsmannen erhålla ett exemplar av den. *Finnes omyndig* delägare i boet skall ett exemplar tillställas överförmyndaren.

Årsredovisning skall tillställas minst en delägare i boet. Övriga delägare samt rätten *skall* samtidigt underrättas om vem som tillställts redovisningen. Dödsbodelägare som *inte* har tillställts redovisningen har rätt att på begäran hos boutredningsmannen erhålla ett exemplar av den. *Finns det* delägare i boet som *är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken* skall ett exemplar tillställas överförmyndaren.

Fullgör boutredningsman ej vad som åligger honom enligt denna paragraf, kan rätten vid vite förelägga honom att fullgöra sin skyldighet.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

4 kap.

1 §

Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

Ej må den utöva domarämbete, som är i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Om kunskapsprov och villkor i övrigt för utövande av domarämbete förordnar regeringen.

10 a §

Regeringen förordnar för tre år i sänder dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a §. Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstående del av perioden. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget.*

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får ej vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

8 kap.

2 §¹

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare,
2. har hemvist i Sverige,
3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
5. har gjort sig känd för redbarhet, och
6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivnings-

¹ Senaste lydelse 1988:167.

är förbjuden att utöva rådgivnings- verksamhet.
verksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

12 kap.

2 §

Såsom ombud må ej brukas annan än den som rätten med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet finner lämplig att vara ombud i målet.

Ombud skall vara svensk medborgare med hemvist inom riket; dock må även annan brukas såsom ombud, om rätten med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter finner det lämpligen kunna ske.

Ej må den vara ombud som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppgiften.

Ej må den vara ombud, som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

10 §

Den som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.

Den som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får ej bedriva försäljning av alkoholdrycker.

63 §

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* och vill dödsboet, konkursboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Har den som fått tillstånd till detaljhandel med öl eller till servering av alkoholdrycker avlidit, försatts i konkurs eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *med uppdrag som omfattar rörelsen* och vill dödsboet, konkursboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, skall anmälan göras till tillståndsmyndigheten med uppgift om föreståndare. Anmälan skall ha inkommit senast två månader efter dödsfallet respektive edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan ej inkommit inom föreskriven tid, upphör tillståndet att gälla den dag anmälningstiden utgick.

Förslaget till
Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna
förvaltningsdomstolar

1988/89:LU9

Bilaga 3

Regeringens förslag

Utskottets förslag

28 §

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som anges i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får inte samtidigt tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§.

Förslaget till
Lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i
arbetstvister

1988/89:LU9
Bilaga 3

Regeringens förslag

Utskottets förslag

3 kap.

1 §¹

Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst *tre* vice ordförande samt sexton andra ledamöter.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen skall han ha avlagt domared.

För annan ledamot än ordförande skall finnas högst tre ersättare. Vad i denna lag sägs om ledamot gäller även ersättare, om ej annat särskilt anges.

Ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst *fyra* vice ordförande samt sexton andra ledamöter.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen skall han ha avlagt domared.

¹Senaste lydelse 1988:651.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

13 §

Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* får *ej* tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.

Ledamot och föredragande i försäkringsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får *ej* samtidigt tjänstgöra som ledamöter i försäkringsdomstol.

Ledamot i försäkringsöverdomstolen, försäkringsrättsråd och försäkringsrättsassessor skall vara svensk medborgare. Den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får *inte* tjänstgöra som sådan ledamot eller som föredragande. I fråga om nämndeman gäller vad som är föreskrivet i 9 §.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

4 §

Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter för viss tid. För ordförande skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ordförande äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

5 a §

För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Regeringen utser ordföranden och övriga ledamöter för viss tid.

För de ledamöter som skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om sådara ledamot äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

Besvärsnämnden är beslutför med ordföranden och minst fem andra ledamöter. 5 § andra stycket äger motsvarande tillämpning på besvärsnämnden.

Regeringen får förordna att besvärsnämnden skall vara delad i avdelningar. Vad som föreskrives om nämnd äger motsvarande tillämpning på sådan avdelning.

Rättshjälpsnämnd består av ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. De två övriga skall vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

För prövning av besvär i vissa fall enligt denna lag finns besvärsnämnden för rättshjälpen. Den består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater, en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Återstående tre ledamöter skall vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

20 §¹

Beviljas allmän rättshjälp enligt 16 §, blir den som beslutat härom biträde till den rättssökande. I annat fall får biträde förordnas på sökandes begäran, om *denne ej själv eller genom någon som i tjänsteställning eller annars lämnar honom bistånd kan behörigen tillvarataga sin rätt.*

I sådan angelägenhet där tingsrätt skall bestå av en lagfaren domare enligt 1 kap. 3 a § rättegångsbalken får biträde förordnas endast om särskilda skäl föreligger med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller sakens beskaffenhet. I ärende om bodelning, som inte avser klander, får biträde inte förordnas.

När biträde kan förordnas enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken, förordnas ej biträde enligt denna lag.

Beviljas allmän rättshjälp enligt 16 §, blir den som beslutat härom biträde till den rättssökande. I annat fall får biträde förordnas på sökandes begäran, om *han inte kan ta till vara sin rätt själv och inte heller är berättigad att få behövligt bistånd av någon annan.*

¹ Senaste lydelse 1988:213.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

4 §¹

Varje fondstyrelse skall bestå av nio ledamöter, som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses

i första fondstyrelsen tre efter förslag av sammanslutningar, som företräder kommunerna och landstingskommunerna, och tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare,

i andra fondstyrelsen tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, en efter förslag av sammanslutningar som företräder konsumentkooperationen och fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare samt

i tredje fondstyrelsen två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av sammanslutningar som företräder personer vilka erlägger egenavgifter för tilläggspension.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Ledamöter och suppleanter skall vara bosatta i Sverige och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

30 §²

Fjärde fondstyrelsen skall bestå av fjorton ledamöter som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses två efter förslag av sammanslutningar som företräder kommunerna, tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av rikssammanslutningar inom kooperationen.

Om förslag inte avges, förordnar regeringen ledamöter ändå.

För varje ledamot utses i samma ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter skall vara här i riket bosatta svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Var och en av fjärde och femte fondstyrelserna skall bestå av fjorton ledamöter som förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses två efter förslag av sammanslutningar som företräder kommunerna, tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av rikssammanslutningar inom kooperationen.

Ledamöter och suppleanter skall vara bosatta i Sverige och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

¹Senaste lydelse 1988:747.

²Senaste lydelse 1988:747.

Varje löntagarfondstyrelse skall bestå av nio ledamöter. För ledamöterna skall finnas fyra suppleanter.

Regeringen förordnar ledamöter och suppleanter.

Ledamöter och suppleanter skall vara bosatta *här i riket* och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.

Ledamöter och suppleanter skall vara bosatta *i Sverige* och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Av ledamöterna skall minst fem och av suppleanterna minst två företräda löntagarintressen. Vid utseendet av ledamöter och suppleanter skall det tillses att löntagarfondstyrelserna får en regional anknytning.

³Senaste lydelse 1988:747.

Förslaget till
Lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och
pensionatrörelse

1988/89:LU9

Bilaga 3

Regeringens förslag

Utskottets förslag

2 §

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av polismyndigheten i orten. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

3 §

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. Polismyndigheten äger ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl föreligga.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget* samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna lag.

5 §

Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av

a) uppgift om sökandens fullständiga namn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;

b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är underårig eller i konkurstillstånd eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*;

b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är underårig eller i konkurstillstånd eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken;

c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han *ej* är omyndig;

c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han *inte* är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken;

d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;

e) om bygglov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visar att så har skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har bygglov *ej* meddelats och är det inte uppenbart att lov inte behövs skall beviset innehålla erinran om att bygglov kan fordras. Finns *ej* godkänd ersättare eller, i fall när föreståndare skall finnas enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall i beviset anges att tillståndet icke får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller får en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *utan begränsning av förvaltaruppdraget*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller får en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken *med uppdrag som omfattar rörelsen*, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om godkänd föreståndare *ej* redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes *ej* heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Göres *ej* ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden utgick.

Förslag till Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 37 kap. 3 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Valbar till ledamot eller ersättare i övervakningsnämnd är den som har rösträtt vid val av kommunfullmäktige, som är kyrkobokförd inom nämndens verksamhetsområde och som *ej* fyllt eller under mandatperioden fyller sjuttio år. Lagfaren domare, åklagare, polisman, kriminalvårdstjänsteman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta *får ej väljas* till ledamot eller ersättare. Övervakningsnämnden prövar självmant den valdes behörighet.

Föreslagen lydelse

37 kap.
3 §¹

Valbar till ledamot eller ersättare i övervakningsnämnd är den som har rösträtt vid val av kommunfullmäktige, som är kyrkobokförd inom nämndens verksamhetsområde och som *inte* fyllt eller under mandatperioden fyller sjuttio år. *Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte väljas till ledamot eller ersättare. Inte heller får lagfaren domare, åklagare, polisman, kriminalvårdstjänsteman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta väljas till ledamot eller ersättare.* Övervakningsnämnden prövar självmant den valdes behörighet.

Upphör en ledamot att vara valbar, är uppdraget förfallet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹Senaste lydelse 1985:942.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988:616) om ändring i
rättegångsbalken

1988/89:LU9

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 6 § lagen (1988:616) om ändring i rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6 §

Valbar till nämndeman är varje *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten. Den som är lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Valbar till nämndeman är varje svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen eller, i fråga om nämndeman i hovrätt, i länet eller den del därav som hör till hovrätten, *och som inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken*. Den som är lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Ingen får samtidigt vara nämndeman i hovrätt och tingsrätt.

Den som fyllt sextio år eller uppger något giltigt hinder är inte skyldig att ta emot uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är inte skyldig att ta emot nytt uppdrag förrän efter tre år.

Rätten prövar självantagandet vid valdes behörighet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988:617) om ändring i lagen
(1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

1988/89:LU9
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1988:617) om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Valbar till nämndeman i kammar-
rätt och länsrätt är *myndig* svensk
medborgare, som är kyrkobokförd i
länet.

Valbar till nämndeman i kammar-
rätt och länsrätt är svensk medbor-
gare, som är kyrkobokförd i länet
*och som inte är underårig eller har
förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldra-
balken.*

Tjänsteman vid allmän förvaltningsdomstol, länsstyrelse, länsskattemyn-
dighet eller under länsstyrelse eller länsskattemyndighet lydande myndighet,
lagfaren domare, åklagare, polisman eller advokat eller annan som har till
yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Nämndeman i länsrätt får inte samtidigt vara nämndeman i kammarrätt.

Den som har fyllt sextio år eller uppger något giltigt hinder är inte skyldig
att ta emot uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman
är inte skyldig att ta emot nytt uppdrag förrän efter tre år.

Rätten prövar självantagandet och valdes behörighet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988:618) om ändring i lagen (1978:28)
om försäkringsdomstolar

1988/89:LU9

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1988:618) om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är varje *myndig* svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet. Den som är tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riks-försäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Valbar till nämndeman i försäkringsrätt är varje svensk medborgare, som är kyrkobokförd i länet *och inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken*. Den som är tjänsteman i allmän försäkringskassa eller ledamot av socialförsäkringsnämnd, tjänsteman vid lokal skattemyndighet eller riks-försäkringsverket, lagfaren domare, annan ledamot eller tjänsteman i försäkringsdomstol, åklagare, advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta får inte vara nämndeman.

Den som har fyllt sextio år eller uppger något giltigt hinder är inte skyldig att ta emot uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är inte skyldig att ta emot nytt uppdrag förrän efter tre år.

Rätten prövar självantaganden om behörighet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988:881) om ändring i lagen
(1962:381) om allmän försäkring

1988/89:LU9

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 8 och 10 §§ lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

8 §

Den som uppbär förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket eller 13 kap. 1 § första stycket första meningen är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan om det hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall gälla den vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet och den som uppbär efterlevandepension eller förmån enligt 9 kap., om förhållandena ändras så att rätten till pensionen eller förmånen påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningskyldigheten förmyndaren.

Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *må* pensionen eller förmånen *indragas* för viss tid eller tills vidare.

Den som uppbär förtidspension enligt 7 kap. 1 § första stycket eller 13 kap. 1 § första stycket första meningen är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan om det hos allmän försäkringskassa. Motsvarande skall gälla den vars rätt till förtidspension grundats på varaktig arbetslöshet och den som uppbär efterlevandepension eller förmån enligt 9 kap., om förhållandena ändras så att rätten till pensionen eller förmånen påverkas. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningskyldigheten förmyndaren. *Om den försäkrade har en god man eller förvaltare enligt föräldrabalken, har denne motsvarande skyldighet att göra anmälan, om det kan anses ingå i uppdraget.*

Underlåts anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, *får* pensionen eller förmånen *dras in* för viss tid eller tills vidare.

10 §

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antagas* att han avlidit, *äga* hans efterlevande *åtnjuta* efterlevandepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *må* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortovarande*. I fråga om omyndig *må* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Finnes den bortovarande sedermera vara vid liv, skall pension ej vidare utgå.*

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det *antas* att han avlidit, *har* hans efterlevande *rätt till* efterlevandepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension *får* dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den *bortavarande*. I fråga om omyndig *får* sådan förklaring infordras från hans förmyndare. *Förklaring kan också infordras av en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken. Visar det sig sedermera att den bortavarande är vid liv, skall pension ej vidare utgå.*

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

1988/89:LU9
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1972:262) om understödsföreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

14 §¹

14 § Ansökningshandlingen skall innehålla uppgift om

1. antalet medlemmar,	
2. understödsföreningens postadress,	
3. styrelseledamöters, revisorers och suppleanterns fullständiga namn, medborgarskap och hemvist jämte förklaring att dessa personer <i>ej</i> är omyndiga,	3. styrelseledamöters, revisorers och suppleanterns fullständiga namn, medborgarskap och hemvist jämte förklaring att dessa personer <i>inte</i> är underåriga eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

4. den eller dem som får teckna föreningens firma och hur firman skall tecknas, om denna ej skall tecknas endast av styrelsen,

5. beträffande firmatecknare som ej är styrelseledamot eller styrelsesuppleant, motsvarande förhållanden som anges under 3.

Om en styrelseledamot eller suppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges i ansökningshandlingen.

Har ej den som ensam eller gemensamt med annan får teckna föreningens firma egenhändigt skrivit sin namnteckning på ansökningshandlingen, skall vid denna fogas särskild bilaga, på vilken namnteckningen finns. Namnteckning skall vara styrkt av vittnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1987:1254.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen

1988/89:LU9

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1981:324) om medborgarvittnen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 §

Valbar till medborgarvittne är var och en som är *myndig och* kyrkobokförd inom kommunen. Den som inte är svensk medborgare är *dock* valbar endast om han sedan tre år är kyrkobokförd i Sverige. Den som är anställd inom polisväsendet får inte väljas till medborgarvittne.

Valbar till medborgarvittne är var och en som är kyrkobokförd inom kommunen *och som inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken*. Den som inte är svensk medborgare är valbar endast om han sedan tre år är kyrkobokförd i Sverige. Den som är anställd inom polisväsendet får inte väljas till medborgarvittne.

Om ett medborgarvittne upphör att vara valbar, förfaller uppdraget genast.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988:877) om ändring i
studiestödslagen (1973:349)

1988/89:LU9

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburit studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig *på grund av ålder*, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studielån enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att betala räntan.

1987/88:4y

om god man och förvaltare

(prop. 1987/88:124 jämte motioner)

Till lagutskottet

Inledning

I proposition 1987/88:124 har regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogade förslag till lag om ändring i föräldrabalken m.m. Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1987/88:L3–L5.

Lagutskottet har den 7 april 1988 beslutat inhämta yttrande av justitieutskottet över propositionen samt motion L3, såvitt avser yrkande 2, och motion L5.

Ärendet föranleder följande yttrande från justitieutskottets sida.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att institutet omyndigförklaring avskaffas och att i stället – vid sidan om nuvarande godmansinstitut – en utbyggd form av godmanskap införs benämnd *förvalterskap*. Den som behöver hjälp för att handha sina angelägenheter skall i första hand få en god man. Endast i fall där den hjälpbehövande är ur stånd att vårda sig själv eller sin egendom och det är otillräckligt med god man skall en förvaltare förordnas. Ett förvaltarförordnande skall kunna begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet.

Förslaget innebär att den som får förvaltare förordnad för sig förlorar råddigheten över det som omfattas av förordnandet men inte – som vid omyndigförklaring – att han fråntas sin rösträtt.

Förvalterskap

Enligt förslaget skall rätten få förordna förvaltare för en person om denne på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Förvaltare skall inte förordnas om det är tillräckligt med god man eller om den enskilde kan få hjälp på annat, mindre ingripande sätt.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt

fall och kunna *begränsas* till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande visst värde. Förvaltaren skall inom ramen för förvaltaruppdraget ensam ha rådighet över den enskildes egendom och företräda denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget. Den som har förvaltare utan begränsning av uppdraget skall inte vara behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

Beslut om förvaltarskap skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar samt skrivas in vid och stå under tillsyn av den tingsrätt där ansökan om förvaltarskapet gjordes. Om den som förvaltarskapet avser får sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt skall förvaltarskapet skrivas in vid och stå under tillsyn av den tingsrätten.

Behörighet för vissa tjänster och uppdrag

I ett flertal författningar finns bestämmelser om behörighet för olika slag av tjänster eller befattningar. Ett vanligt villkor för behörighet i dessa bestämmelser är att innehavaren av tjänsten eller uppdraget inte får vara omyndig, dvs. under 18 år eller omyndigförklarad. Detta gäller t.ex. domare, nämndemän och advokater.

Enligt det förslag som remitterades till *lagrådet* skulle ett förvaltarförordnande inte – som sålunda för närvarande en omyndigförklaring – inskränka möjligheterna att inneha vissa tjänster eller befattningar. Förslaget kritiserades av *lagrådet* (prop. s. 232 f). Enligt *lagrådet* bör inom föräldrabalkens regelsystem gälla att den, som genom förvaltarshapsförordnande helt eller partiellt har fränkänts rättshandlingsförmåga inom sin egen rättssfär, omöjligt skall kunna bli lagligen tillerkänd behörighet att företa rättshandlingar för annans räkning. Denna princip måste enligt *lagrådet* rimligen slå igenom på alla områden där fråga uppkommer om att vederbörande skall vara anförtrödd att företa rättshandlingar för annans räkning, t.ex. när det gäller ansvariga funktionärer på associationsrättens fält eller i verksamhet av den art som utövas av advokater och revisorer m.fl.

Men även utanför området, där rättshandlingar för annans räkning är i fråga, anser *lagrådet* att konsekvensen måste tas att den som genom förvaltarshapskap är fränkand rättshandlingsförmåga inom sin egen rättssfär inte skall kunna utöva beslutanderätt i andras rättsangelägenheter av motsvarande slag. Särskilt framträdande blir härvidlag enligt *lagrådet* de som har domaruppgifter, men även de som betrotts med myndighetsutövning i övrigt måste tas i beaktande. Enligt *lagrådet* måste det framhållas såsom nödvändigt att det lagligen fastslås, att den som blir föremål för förvaltarshapskap blir i motsvarande mån obehörig att på andra områden fylla funktioner som innefattar beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning.

Lagrådet utlåter sig om hur frågan lagtekniskt skulle kunna lösas. Lagrådet förklarar sig vara medvetet om att en lösning av antydd art inte står i samklang med ett av den tilltänkta reformens syften – att undvika sådan integritetsstörande stämpel som omyndigförklaringen ansetts medföra. Men detta syfte bör enligt *lagrådet* inte vinnas till priset av att man i den kommande lagstiftningen accepterar oförmåigheter och nytillskapade risker i rättslivet.

Enligt lagrådet torde en lösning – på ena eller andra sättet – väl hinna frambringas, eftersom lagstiftningen avses träda i kraft först den 1 januari 1989 och lagrådet förklarar sig förutsätta att en kompletteringslösning arbetas fram.

Departementschefen har i propositionen i viss utsträckning tillmötesgått lagrådet (prop. s. 248 f). De föreslagna reglerna innebär att det för den som har förvaltare utan begränsning av uppdraget skall gälla vissa inskränkningar i möjligheterna att inneha eller utöva uppdrag och befattningar, medan däremot ett begränsat uppdrag inte skall medföra sådana inskränkningar. Lagförslagen i propositionen har utformats i enlighet härmed.

I motionerna L3 och L5 riktas kritik mot förslaget i den här delen.

I *motion L3* framhålls att förslaget innebär att den som i något avseende är föremål för förvalterskap får upprätthålla ett antal funktioner som i dagsläget är uteslagna för omyndigförklarade. Motionärerna påpekar att det för att förordna förvaltare för någon förutsätts att den aktuella personen är "ur stånd att vårda sig eller sin egendom", och enligt motionärerna är det inte försvarbart att på detta sätt utsätta medborgarna för risk för rättsförluster genom att olämpliga personer får fatta beslut i viktiga frågor.

Också i *motion L5* betonas att det i de nu aktuella fallen är fråga om personer som "på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller annat liknande förhållande är ur stånd att vårda sig eller sin egendom". Enligt motionärerna är det en motbjudande tanke att den som i större eller mindre grad är berövad sin rättsliga handlingsförmåga formellt skall vara behörig att företa rättshandlingar för annans räkning, t.ex. i verksamhet som advokat eller rättegångsombud. Lika svårt är det enligt motionärerna att föreställa sig att en sådan person inte skall vara förhindrad att utöva domaruppgifter. I motionen framhålls att det bland dem, för vilka förvaltarförordnande kan bli aktuellt, förekommer personer med psykiska svaghetstillstånd, psykiska störningar och sjukdomar, t.ex. manodepressiva personer. Motionärerna erinrar om att det i gängse kommentarer till rättegångsbalken – i anslutning till kravet på att vederbörande ej får vara omyndigförklarad – framhålls vikten av att förtroendet för domstolarna ligger på en hög nivå. Enligt motionärerna är det uppenbart att den föreslagna ordningen inte skulle positivt påverka allmänhetens förtroende för rättsväsendet, en fråga som på senare tid även i den allmänna debatten tilldragit sig alltmer ökad uppmärksamhet.

Avslutningsvis uttalar motionärerna att vikten av att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsväsendet och hänsynen till den enskildes rättssäkerhet gör att slutsatsen endast kan bli att den som står under förvaltare alltid måste vara diskvalificerad, oavsett om förvalterskapet är totalt eller partiellt.

Utskottet finner för sin del att den som genom ett förvalterskapsförordnande helt eller delvis har fränkants rättshandlingsförmåga inte bör kunna bli lagligen tillerkänd behörighet att företa rättshandlingar för annans räkning och att den principen måste gälla även för vissa funktionärer i verksamhet av den art som utövas av t.ex. advokater. Utskottet anser vidare att den som genom förvalterskap är fränkand rättshandlingsförmåga inom sin egen rättssfär inte skall kunna utöva beslutanderätt i andras rättsliga angelägenhe-

ter av motsvarande slag. Särskilt gäller detta de personer som har domaruppgifter, men även de som betrots med myndighetsutövning i övrigt måste tas i beaktande.

1988/89:LU9

Bilaga 5

Enligt utskottets mening bör inte endast obegränsade förvaltare innebära obehörighet i nu aktuella fall. Också i fråga om den person för vilken har förordnats en förvaltare med begränsat uppdrag har ju gjorts bedömningen att han till följd av exempelvis psykisk ohälsa är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Det kan alltså även vid begränsat förvaltare vara fråga om personer med lika allvarliga psykiska insufficiensstillstånd som de som har obegränsat förvaltare och där förmågan att ta vara på sig själv har bedömts så, att behov av en förvaltare ansetts föreligga.

Beträffande de tjänster och uppdrag som justitieutskottet har anledning att uttala sig om finner utskottet sålunda att regeringens förslag bör kompletteras. För att tjänstgöra som domare eller nämndeman och för att vara ledamot av Advokatsamfundet eller uppträda som rättegångsombud bör det således gälla ett krav att personen i fråga inte har en förvaltare förordnad för sig, och detta oavsett om förvaltaruppdraget är begränsat eller obegränsat.

En sådan ordning är enligt utskottets mening av betydelse också för att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsväsendet och för att värna om kvalitet i rättslivet. Utskottet vill understryka vikten av vad nu sagts, inte minst som dessa frågor på senare tid tilldragit sig uppmärksamhet i olika sammanhang, bl.a. i den allmänna debatten.

Justitieutskottet ställer sig alltså bakom de synpunkter som har framförts i de nu aktuella motionerna och anser att de ifrågavarande förslagen till ändring i rättegångsbalken m.fl. författningar bör ges en utformning som innebär att för domare, nämndemän, advokater och rättegångsombud bör gälla den ordning som har redovisats ovan.

Avslutningsvis vill utskottet tillägga att det för den ordning som utskottet förordar inte nödvändigtvis behöver vara en förutsättning att också partiella förvaltare blir föremål för anteckning i folkbokföringen. Som framgått ovan är reglerna om tillsyn och inskrivning av förvaltare sådana att de gör det möjligt att utan central registrering få tillförlitliga uppgifter om huruvida en person har förvaltare förordnad för sig eller ej.

Stockholm den 19 april 1988

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrlund

Närvarande: Karin Ahrlund (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Hans Göran Franck (s), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Rytter (s), Elving Andersson (c), Göran Magnusson (s), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Jerry Martinger (m).

1987/88:4y

om vissa behörighetsregler för personer som ställts
under förvaltare (prop. 1987/88:124)

Till lagutskottet

Lagutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1987/88:L3 av Per-Olof Strindberg m.fl. (m), såvitt avser yrkande 2, och motion 1987/88:L5 av Karin Ahrlund m.fl. (fp, m, c) samt proposition 1987/88:124 om god man och förvaltare i motsvarande delar. Näringsutskottet vill anföra följande.

Den reform som föreslås genom propositionen har två väsentliga beståndsdelar. Dels skall sådana personer som nu genom omyndigförklaring mister sin rösträtt i fortsättningen kunna få erforderlig hjälp att vårda sina angelägenheter utan att detta påverkar rösträtten. Dels skall det förvalterskap som utom för underåriga träder i förmynderskapets ställe anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och sålunda kunna begränsas till att avse exempelvis viss egendom eller angelägenhet. Den fråga som näringsutskottet har att yttra sig om är – beträffande lagar inom näringsutskottets beredningsområde – i vilken mån den omständigheten att någon har förvaltare enligt de föreslagna bestämmelserna i föräldrabalken skall, på samma sätt som att han är omyndigförklarad enligt nuvarande bestämmelser, göra honom obehörig för vissa angivna tjänster och uppdrag. Ställningstagandet härvidlag inverkar inte på bedömningen av de inledningsvis nämnda huvudpunkterna i regeringens förslag.

Av de 71 lagförslag som framläggs i propositionen har näringsutskottet från denna utgångspunkt granskat tio, nämligen förslagen till lagar om ändring i

(27) bankrörelselagen (1987:617),

(28) bankaktiebolagslagen (1987:618),

(31) försäkringsrörelselagen (1982:713),

(41) lagen (1977:729) om patentbesvärsmålen,

(52) lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

(54) sparbankslagen (1987:619),

(55) föreningsbankslagen (1987:620),

(58) lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse i Sverige,

(59) lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket, och

(61) lagen (1966:742) om hotell- och pensionärsrörelse.

Alla dessa lagförslag har det gemensamt att bestämmelse om viss

obehörighet för den som "är omyndig" (eller likvärdig formulering) byts ut mot bestämmelse om motsvarande obehörighet för den som "är underårig" — eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan begränsning av förvaltaruppdraget" (eller likvärdig formulering). De tjänster och uppdrag etc. som obehörigheten avser är av olika slag, såsom stiftare, (styrelse)ledamot, verkställande direktör, revisor och innehavare av tillstånd att driva viss rörelse. Vad gäller lagen om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket bör noteras att begreppet omyndig i 7 § avser även fall då någon är underkastad förmynderskap enligt utländsk lag; den ändring i den nämnda lagen som föreslås i propositionen synes således kräva en komplettering om det avsedda syftet skall uppnås. Till denna lag anknäver 4 § lagen om rätt för utländska försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Bestämmelser motsvarande dem som här är aktuella förekommer också i andra författningar än lagar; i lagen (1976:600) om offentlig anställning (se lagförslag 34) hänvisas beträffande verkan av omyndighet också till bestämmelser i sådana författningar. Det kan förutsättas att de lagändringar beträffande obehörighet som propositionen kan utmynna i kommer att åtföljas av motsvarande ändringar i författningar som regeringen beslutar om. Propositionen innehåller inte någon redovisning av vilka slags tjänster och uppdrag det därvid kan röra sig om. Näringsutskottet vill emellertid fästa uppmärksamheten på ett viktigt område. Behörighetsvillkor för auktoriserade och godkända revisorer anges i förordningen (1973:221) om auktorisation och godkännande av revisorer. Regeringen äger rätt att besluta därom enligt lagen (1975:86) med bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor. I förordningen finns behörighetsregler av samma slag som i de lagar som har uppräknats i det föregående.

I lagrådsremissen har föredragande statsrådet anfört att det, om institutet omyndigförklaring avskaffas, inte skulle vara erforderligt med några bestämmelser om obehörighet för uppdrag etc. motsvarande dem som nu gäller för omyndiga. Sedan lagrådet riktat invändningar mot denna uppfattning har föredraganden förklarat sig beredd att i viss utsträckning tillmötesgå lagrådet; resultatet har blivit de föreslagna bestämmelserna att behörighetsinskränkningar av det aktuella slaget skall gälla för personer som har fått förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Bestämmelserna om de behörighetsinskränkningar inom näringsutskottets intresseområde som nu är på tal har givetvis så till vida begränsad betydelse att de endast i undantagsfall torde komma att direkt åberopas gentemot någon. Sådana personliga svårigheter som kan föranleda förvaltarförordnande torde i regel få till direkt följd att den som har drabbats av dem inte blir utsedd till en tjänst eller ett uppdrag av det slag som bestämmelserna avser eller att han efter en kanske tämligen kort mandatperiod inte får förnyat förordnande. Bestämmelserna behövs emellertid för de sannolikt sällsynta fall då de informella restriktionerna inte fungerar. Ett principiellt viktigt argument för dem är vidare att staten genom behörighetsregler av detta slag klart markerar en standard som skall upprätthållas vid rekryteringen till ett antal betydelsefulla funktioner.

Den föreslagna ordningen innebär som nämnts att endast ett obegränsat

förvaltarskap skall vara diskvalificerande där en omyndigförklaring nu är det. Näringsutskottet är inte berett att tillstyrka en sådan kategoriklyvning av förvaltarskapsfallen. Att förvaltarskapet begränsas för en person men icke för en annan kan bero lika väl på skillnader i ekonomiska förhållanden som på skillnader i förmåga att förvalta egendom etc. Kännetecknande för var och en som ställs under förvaltarskap är att hans situation av domstol har bedömts vara sådan att bistånd av god man inte är tillräckligt för att han skall kunna bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Att någon vars rättsliga handlingsförmåga på den grunden har inskränkts skulle äga formell behörighet att exempelvis vara styrelseledamot eller revisor i en bank eller ett försäkringsbolag ter sig knappast rimligt. Inte minst kan det riktas invändningar mot att en person som inte får fullt ut råda över sin egen ekonomi skulle kunna få marknadsföra sina tjänster såsom av staten auktoriserad revisor med de långtgående befogenheter som auktorisationen medför.

Näringsutskottet hemställer med hänvisning till vad nu har sagts att lagutskottet drar försorg om att de berörda lagbestämmelserna ändras så att ett begränsat förvaltarförordnande medför samma obehörighet till vissa tjänster och uppdrag som enligt propositionen blir fallet med ett sådant förordnande utan begränsning. Därigenom skulle de båda motionerna bli tillgodosedda såvitt här är i fråga.

Som tidigare nämnts har i allmänhet vid utbytet av begreppet omyndig särskilt angetts att den som är underårig inte är behörig till ifrågavarande uppdrag etc. En sådan bestämmelse synes kunna undvaras när det, såsom beträffande ledamotskap i patentbesvärsrätten, med hänsyn till övriga kvalifikationskrav är uteslutet att en underårig person skulle kunna komma i fråga.

Stockholm den 22 april 1988

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Hadar Cars (fp), Lennart Pettersson (s), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Åke Wictorsson (s), Gudrun Norberg (fp), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Reynoldh Furustrand (s), Sven-Åke Nygårds (s), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Leo Persson (s).

Innehållsförteckning

1988/89:LU9

Sammanfattning	1
Propositionerna	2
Motioner	4
Motioner väckta med anledning av proposition 124	4
Motioner väckta under allmänna motionstiden år 1988	4
Utskottet	5
Inledning	5
Allmänna överväganden	6
Behörighetsvillkor för vissa tjänster m.m.	7
Registrering av förvaltare	11
Övriga frågor	13
Hemställan	14
Särskilt yttrande (m)	18
Bilagor	20
I proposition 1987/88:124 framlagda lagförslag	20
I proposition 1988/89:14 framlagda lagförslag	146
Av utskottet framlagda förslag till ändringar i lagförslagen i proposition 1987/88:124	152
Av utskottet framlagda lagförslag	167
Justitieutskottets yttrande 1987/88:4 y	175
Näringsutskottets yttrande 1987/88:4 y	179